

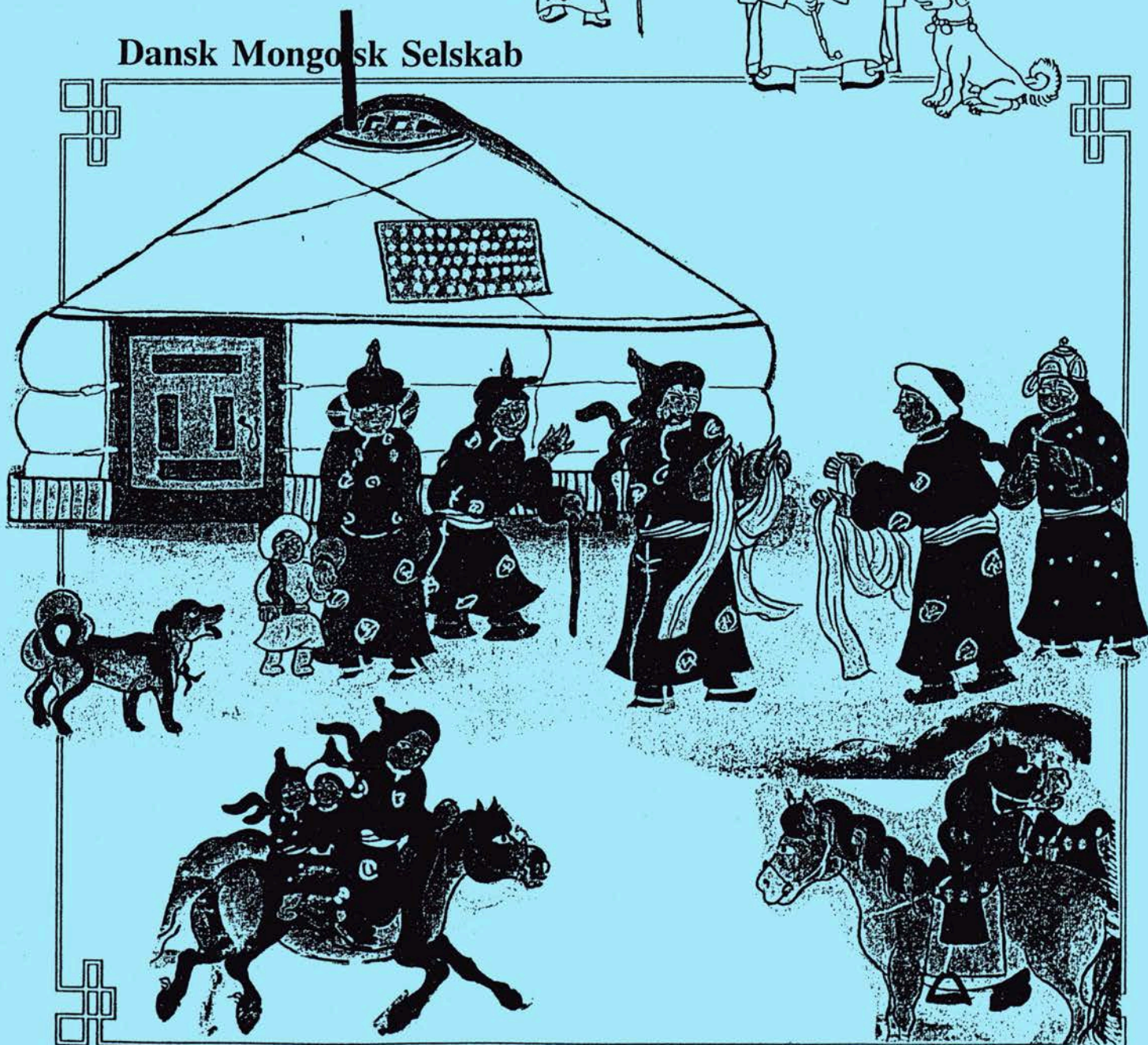
Februar 1998

GAAR

24

Dansk Mongolsk Selskab

Nr. 24 - 9. årgang
Februar 1998

Dansk Mongolsk Selskab's
medlemsblad er tidsskriftet GER.

Redaktion: Rolf Gilberg (ansvarshavende), Bulgan Njama, Gudrun Lefmann, Jan Koed og Bent Gynther. Artiklernes synspunkter repræsenterer den enkelte forfatters holdninger og deles nødvendigvis ikke af redaktionen. Indlæg uden forfatterangivelse er produceret af redaktionen.

*GER udkommer
februar, maj,
august, november*

Dansk Mongolsk Selskabs
bestyrelse består af:

Klaus Ferdinand, Rolf Gilberg (formand), Bent Gynther, Søren Haslund-Christensen, Jan Koed (kasserer), Gudrun Lefmann (sekretær), Bulgan Njama, Leif Petersen.

Selskabets adresser:

Formanden: Rolf Gilberg, Etnografisk Samling, Nationalmuseet, Frederiksholms Kanal 12, 1220 København K.
Telf: 3347 3207; fax: 3347 3320.

Sekretæren: Gudrun Lefmann, Thurøvej 3, 2000 Frederiksberg.
Telf: 3187 9003

Kassereren: Medlemskab, adresseændringer og kontingent:
Jan Koed, Carl Bernhardsvej 15 sttv, 1817 Frederiksberg C.
Telf: 3122 3729
Postgiro: 784-1582

Medlemskontingent:
100 kroner pr. kalenderår.
Udenlandske medlemmer skal betale ekstra porto.

Dansk Mongolsk Selskabs formål er:

(a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområde i Mongoliet, Kina og Rusland.

(b) at udgive skrifter om mongolerne.

(c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold.

(d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne.

(e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Forsiden

Forsidebilledet er et udsnit af et større billede, hvis motiv handler om det mongolske nytår, Tsagaan Sar. Billedet er malet af kunstneren J. Ayonsb i 1996.

ISSN Nr: 0905-9504

Litteratur tillæg 14

Bendixen, Mette [1997]: **Mongoliet: et hyrdeerhverv tilpasset nutiden.** *Geografisk Orientering*, 1997(5):228-235 (København).

Bendixen, Mette [1997]: **Mongoliet: Strejflys over nogle befolkningsforhold.** *Geografisk Orientering*, 1997 (5):236-242 (København).

Gram, Bettina & Gitte Pedersen [1997]: **Kvinder i Mongoliet: Frie, men fattige.** *Alt for Damerne*, 1997(49):44-49 (København: Egmont Magasiner A/S).

Madsen, Charlotte Nymann & Jesper Nymann Madsen [1997]: **Mongoliet: et land på vej!** Tværfaglig undervisning i geografi, historie og kristendomskundskab. 32 p. (København: Dansk Santalmission).

Kaufholz, Henrik [1998]: **Hjertet ligger i Mongoliet.** *Politiken*, rejsesektion, 20.jan. pp:28-30 (København).

Kaufholz, Henrik [1998]: **Djengis Khans slægt igen på sletterne.** *Politiken*, rejsesektionen, 3. februar, pp:10-11 (København).

Tsagaan Sar (Den Hvide Måned)

Den kinesiske månekalender har nytår ved anden nymåne efter vinter solhverv. Til trods for at det kan være ganske koldt og fortsat vil være det et par måneder, taler man om forårets begyndende ved nytårstide. Denne gang begynder det nye år, Tigerens år, onsdag, 28. januar 1998. Hvordan Tigerens år bliver kan læses om andet sted i dette nummer af Ger.

Alle eksperter i månekalenderen er enige om at afvise at fejre det mongolske nytår (Tsagaan sar) på et tidligere tidspunkt i 1998. Gandan klosterets storlama, Khamba Lama D. Choijamts udtalte til avisen Zasgiin Medee, at fredag, 27. februar 1998 vil blive det første dag i Tigerens år ifølge den mongolske månekalender. Det bekræftes af den førende forsker i mongolsk astrologi (zurhai), L. Terbish, som forklarer at forskelligheder mellem mongolsk og kinesisk astrologi, bevirker at nytår falder forskudt en måned i de to lande (kilde: Email Daily News, ganbold@magicnet.mm).

Den kinesiske månekalender bygget på 12-tallet. Over en år-række af 12 år har hvert sit dyrenavn (rotte, okse, tiger, hare, drage, slange, hest, får, abe, hane, hund, gris). Året deles i 12 enheder. Døgnet deles i 12 enheder á hver 2 timer, kaldt ved de samme dyrenavne.

Ifølge kinesisk, mongolsk og tibetansk kosmologi bygger verden på et samspil mellem 5 elementer: metal (hvid), jord (gul), ild (rød), vand (sort) og træ (blå).

Man kombinerer de 5 elementer med de 12 dyr og får derved 60 forskellige enheder, som tilsammen udgør en cyklus på 60 år, eller stort set et menneskelivs længde. Hvordan det gøres kan ses i listen over dyreår i det 20. årh.

New Year greetings

My warmest greetings
and best regards to the
readers of
The Mongol Messenger
for the New Year and
the rest of 1998.

MONGOLIAN
PRESIDENT
N. BAGABANDI

Ingen ved helt, hvorfor man har valgt netop disse dyrenavne til årene. Men et sagt fortæller, at Buddha ønskede at give navn til årene og inviterede alle dyr til et møde. De første 12 ankom i den rækkefølge, som kalenderen angiver.

Mongolerne har forventninger til det kommende år ud fra hvilket dyr, der er tale om.

Rottens år lover godt for husdyrene, som vil give høj produktivitet, især kamalerne.

Oksens år: Der vil være masser af mad og mælk.

Tigerens år vil være temmelig vanskeligt mod årets slutning.

Harens år vil have en rigtig god begyndelse, men sprede sygdom mod slutningen.

Dragens år vil være regnfuld, og oversvømmelser kan forventes.

Slangens år vil bringe mange uroligheder og bekymringer.

Hestens år er et uroligt år.

Fårets år er derimod et godt år på alle måder.

Abens år: til trods for, at det er koldt og vanskeligt, giver det et rekord udbytte.

Hanens år er et frugtbart år med en højere fødselsrate.

Hundens år bringer vanskeligheder i starten, men er venlig i slutningen.

Grisens år lover rig høst, dog vil mangel på mad ramme hårdt i dette år, hvis det sker.

Tsagaan Sar

"Foråret" begynder med en meget vigtig tid for hyrderne. Det er nemlig på denne tid husdyrerne får unger. Hyrdernes tilværelse afhænger af, hvor mange unger deres dyr får. Man kan sammenligne det med at få renter på den kapital, man har. Med ungerne kommer begynder også malknings sæsonen. Den når til hen på efteråret.

"Foråret" er ikke den bedste tid i Mongoliet. Voldsomme snestorme kan forekomme og solen vil smelte sneen, som nattefrosten omdanner til hård is, der gør det umuligt at nå ned til græsset.

Tsagaan sar, det mongolske nytår, har altid været mongolernes største fest og fejres ved den tid hvor den forholdsvis rolige vinter afløses af det travle forår. Den Mongolske Folkerepublik forsøgte at begrænse denne årlige fest til livet på landet ved at kalde den 'De samarbejdende hyrderes dag' ("Cooperated Arats' Day").

Men folk i byen fortsatte med at fejre nytåret, som de altid havde gjort. I 1989 blev den første dag i det nye år gjort til officiel fridag i Mongoliet.

Et sagn fortæller, at mongolerne begyndte at fejre nytåret omkring februar på en ordre fra Kublai Khan, som tilbragte størstedelen af sit liv i Beijing. Det eneste han indførte fra Kina til nytårsfestlighederne var skikken med at spise banshi.

Tsagaan sar er frem for alt en familiefest. Det er skik og brug, at man ønsker slægtninge et glædeligt nytår. Først besøger man nære og fjerne familiemedlemmer, siden venner og naboer. Desuden modtager man selv gæster. Der gives og modtages gaver.

Årets sidste dag

Årets sidste dag kaldes *bituun*. I gamle dage hed den sidste dag i hver måned *bituun*, som betyder afslutning. På denne dag er der tradition for at brække fåreknogle eller koknogle, for symbolsk at åbne *bituun*. Der er også tradition for, at man denne dag fylder sin mave til bristepunktet som en garanti for at sikre sig et godt og lykkeligt liv i det nye år.

Mongolerne begynder flere dage i forvejen at tilberede mad for at have mad nok til de gæster, der måtte komme forbi i nytårsdagene. Her tænkes ikke kun på slægt og venner, men også helt fremmede. Mongolerne er meget gæstfrie mennesker, og alle er velkommen.

Værten deler gæret hoppemælk ud til sine gæster, mens han holder en blå

hadak i hånden.

Nytårsmad

Nytårsfestens hovedret er hel kogt fårefedthale. Den anbringes på et stort fad og pyntes med kogte fårekødstykker. På fadet lægges også det kogte hele fårehoved og fåreben. Nogle steder lægges også kogte kobrustykker på fadet.

Det er skik at værten udskærer fedthalen først. Derefter udskærer han kødet. Han rækker stykker til gæsterne og holder nøje øje med, at det sker efter alder og rang.

Mælkeprodukter skal også serveres til nytår. Tsagaan sar er jo den fest, der markerer overgangen til mælk, altså den hvide mad. Der laves mange slags mælkeprodukter i Mongoliet. Det mest kendte er *airag*, gæret hoppemælk, som indeholder omkring 2% alkohol. Det drikkes af både børn og voksne. Man kan destillere *airag* og får så en mælkevodka, *arkhi*, som holder omkring 30%-40% alkohol.

Foruden *banshi* [kogt hakket kød og grønsager pakket ind i dej og det hele koges i vand], spises også *buuz*, som laves ligesom *banshi*, men dampkoges. Man kan også stege pakken med kød i, så hedder det *huushuur*.

Næste dag

Tsagaan sars vigtigste begivenhed foregår næste dag. Ved solopgang klæder værten og hans gæster sig i helt nyt tøj (*dell*) og går uden for ger'en for at hilse på naboerne på en helt særlig måde, som kaldes *zolgokh*. Det foregår ved, at den ældre person holder sine åbne hænder frem med håndfladerne nedad på den yngre persons håndflader, som vender opad, samtidig med at de udveksler traditionelle mongolske hilsener om, at det må gå den anden godt. Man gnider kinder, eller nærmest snuser duf-

ten fra hinanden ved at holde kind mod kind.

Det er først og fremmest slægtninge, som hilser på hinanden på denne måde. Det er interessant, at mand og kone, som opfattes som hver sin halvdel af én person, ikke hilser hinanden på denne måde. *Zolgokh*-hilsen betyder at de gamle mennesker kan stole på de yngre, fra hvem de kan forvente støtte og respekt. Det er den allerførste hilsen mongoler bruger, når de møder hinanden i det nye år. Selv når nytårsfestlighederne er overstået vil slægt og venner hilse på hinanden på denne måde ved deres første møde i det nye år.

Amar Bainuu er den traditionelle nytårshilsen, som betyder: Hvordan har du det?

Nytårsmorgen spiser man traditionelt grød af ris eller hirse pyntet med smør og ostemasse. Hyrder fra samme lejr tager en kedel te og et stykke ost samt tørret ostemasse (*aaruul*) og mælkeskin (*urum*). Med det opsøger man den ældste persons ger. Efter at have udvekslet de traditionelle hilsener og budt ham på, hvad de har med, giver man sig til at koge mælkegrød. Alle tilstede forventes at smage grøden 3 gange, altid i orden efter alder og rang. Hvad der bliver til overs deles mellem de fremmødte, og hver tager sin del med sig hjem til sine gæster. Man forestiller sig, at jo flere mennesker, der deltager i grødkogningen i den gamle hyrdes ger, jo rigere og lykkeligere vil livet blive i det nye år.

Mens Tsagaan sar i byerne fejres på en til to dage, så bruger man en hel uge på landet. Nogle steder kan det trække lidt længere ud. Gæster kan komme og gå hvornår som helst på dagen. Nogle mænd sadler deres heste og rider til nabolejrerne for at ønske godt nytår. Man besøger hver ger, hvor

der spises og drikkes og byttes snusflasker med værten, og der siges pæne ord og ønsker til hinanden.

Man udveksler også gaver. Gavens værdi er ikke vigtig, det er tanken, som tæller. En pakke cigaretter, en æske tændstikker, ja, stort set hvad som helst kan bruges. Det vil være en stor fornærmelse at afslå en sådan gave, selv når man ikke kan lide den.

De ældste slægtninge og særligt gode venner får en *khadag* (hadak = et lyseblåt silke skærf), som symbol på venskab og gode ønsker for det nye år. Til børn giver man slik eller helt nye ubrugte pengesedler i små mængder.

Zolgokh-hilsen

Læs mere om Tsagaan sar, se Ger(7): 3-5, 32. Læs om mongolske spil, se: Ger(12):30-31 og Ger(22):30-31.

Nytårsferien

I nytårsdagene ærer mongolerne både hinanden og naturen. Traditionelt har det været skik at tilbede en *ovoo* (obo), som er en bunke sten, der er samlet på en bakketop, i en pashøjde eller et andet særligt sted i naturen. Folk opsøger et sådan sted, eller møder det på rejse fra lejr til lejr. Man ofrer mad og drikkevarer og andre ting, penge måske. Man vandrer 3 gange omkring *ovoo*'en med uret. Den ældste i gruppen holder en takketales og roser ånderne, som holder til på bjergene og det omliggende område.

I nytårsdagene, som ved andre mongolske fester, bliver der sunget mange sange. Værten serverer en kop *arkhi* til en gæst, som kvitterer med at synge en sang, som resten gerne synger med på. Værten fylder mere *arkhi* i koppen og rækker den til den næste, som så synger en sang. Det betragtes som meget uhøfligt at afslå at synge. Er man helt uden tone i livet, kan man måske undslå sig ved at fortælle en god historie. Det er fællesskabet som tæller, ikke så meget ens præstation.

Den første aften i det nye år er der tradition for, at man spiller gamle spil. For eksempel kan det være *khoro*, en slags dominospil med træbrikker, hvori der er udskåret dyrene fra kalendersystemet. Det kan også være et spil, hvor man kaster med *shaga*, fodrodsknogler fra får. Der kan være andre spil. Mongolerne kan lide spil, som kræver øvelse og dygtighed, hvor man skal holde øje til hinanden med morsomme kommentarer. De 2 nævnte spil er bedst at spille ved Tsagaan sar, fordi det er ligemeget, hvor mange der spiller med. ©

Rolf Gilberg

Tigerens År

28. januar 1998 - 15. februar 1999

Tigerens år er en tid med dramatiske og ofte farlige forandringer. For nogle kommer der succes og eventyr. Det er et år med muligheder, men også et år, der kan bringe katastrofe, ulykke og tragedie. Rent faktisk vil ikke mange forblive upåvirkede af de begivenheder, der kommer til at ske i Tigeråret. Indtil nu er nogle af de største nyheder i dette århundrede opstået i et Tigerår.

1998 bliver en tid med intens aktivitet, betydelige ændringer og desværre også væbnet konflikt og katastrofe. Der vil i årets løb opstå konflikter og aggressive handlinger. Flere steder i verden, især i Mellemøsten, vil man opleve militærhandlinger. Herudover vil nogle af verdens udviklingslande opleve en tid med politisk ustabilitet, og der kan blive en voldsom strøm af militærkup. I modsætning til tidligere Tigerår, vil det internationale pres og fordømmelse være så stærk, at mange konflikter bringes til en hurtig og effektiv afslutning.

Der bliver spændte situationer på det internationale plan, men mange af verdens ledere vil også blive udsat for betydeligt pres på hjemmefronten. Der vil være frak-

tioner, der kræver ændringer og flere rettigheder. Nogle ledere vil også komme ud for, at der foretages undersøgelser af deres tidligere handlinger. I andre Tigerår har der været prominente politikere, som har trukket sig tilbage på grund af fortidens handlinger og på grund af uoverensstemmelser vedrørende politik. Politisk set vil 1998 blive et aktivt år.

Set i et større perspektiv er det en tid med politisk uro. Det er nok værd at lægge mærke til, at begge verdenskrige brød ud i et Tigerår.

Forholdet mellem parterne på arbejdsmarkedet kommer også til at spille en vigtig rolle og i mange lande kan der ske opbrud og strejker. Det er sandsynligt, at visse sektorer af arbejdsstyrken vil føre seriøse kampagner for lønforhøjelser, lovmæssige ændringer eller ændring af andre forhold. Visse forslag inden for EU vil kunne give anledning til stor uenighed blandt medlemslandene. Der kan sættes spørgsmålstegn ved forskellige politiske tiltag.

Tigeråret er tiden, hvor både naturkatastrofer og menneskeskabte katastrofer vil være sandsynlige. Selv vejret kan man ikke stole på. Der er udsigt til usædvanlig voldsomme orkaner og tyfoner.

Selv om året vil bringe tragedier med sig, er der også nogle yderst positive aspekter. Der vil ske en interessant udvikling på mange områder. Især bliver det et år med betydelige teknologiske fremskridt. Dette kunne betyde, at der bliver etableret flere "teknologiske landsbyer". Fordi kommunikationen bliver forøget og det bliver nemmere, vil flere og flere mennesker føle sig fristet til at arbejde hjemmefra. Der bliver fortsat flere og flere kabeltjenesteydelser. På hjemmeunderholdningsmarkedet vil der blive udbudt nye og mere raffinerede produkter. I årets løb vil der også blive flere tjenesteydelser til rådighed på Internettet, og et spil, der kan spilles "online", kunne udvikle sig til den store dille over hele verden.

Tigerens år er også et år, der begunstiger fornyelse og foretagssomhed, og der vil sandsynligvis blive introduceret mange interessante produkter, som vil appellere til et bredt udsnit af verdens be-

folkning. Desuden vil der komme ny og iøjnefaldende mode i butikkerne. Moden vil have klare farver og et smart design, der bliver populært. Tigerens år går ind for det dristige, det klare og det prangende. Der kan også blive vist overdådige forestillinger på teatre og inden for film. Nu hvor man nærmer sig årtusindeskiftet, vil der blive annonceret projekter, der i sand Tigerstil bliver store og iøjnefaldende, og som på forhånd er uset til at blive et kendetegn for tiden.

I årets løb bliver flere store byggeprojekter iværksat og afsluttet (Storebælt). Disse projekter kunne dreje sig om byfornyelse og udvikling af industriområder.

Hvad angår økonomiske aktiviteter, bliver Tigerens år en periode med betydelige svingninger. Der kan tjenes penge, og der kan mistes store beløb i årets løb. Der sker store prisstigninger på aktiemarkedet rundt om i verden, men der sker også drastiske fald. I almindelighed skal man ikke stole på sit held i Tigerens år. Det lover ikke godt for spekulationer eller finansielle risici. Spillere vil gøre klogt i ikke at stole på de sikre vindere. Den generelle bedring i mange landes økonomi vil imidlertid fortsætte. Dette kommer til at genspejle sig i et positivt og stigende eller optimistisk jobmarked. I mange lande vil arbejdsløsheden stabiliseres eller falde.

På det personlige plan er det en tid med dristighed og overletthed eller måske endda dumdristighed, som kan forveksles med taperhed. Her er der store indsatser og store armbevægelser. Derfor er det godt, hvis de, der lægger store og ambitiøse planer, husker på det kinesiske ordsprog: "*Den, der rider på en Tiger, finder det vanskeligt at stå af.*" For dem, der står under Tigerens beskyttelse, vil det

være et år med fantastiske fremskridt, medens andre desværre må se sig blive skubbet til side i denne urolige periode. Hvad helbredet angår, er det en kritisk periode, en tid, hvor man må passe meget på. Selv om Tigerens styrke lover godt for sportsmanden, er der hele tiden risiko for ulykker. For de romantisk anlagte er Tigeråret en tid til lidenskabelige forhold, hvor hjertet regerer over hovedet, og fornuft og forsigtighed bliver kastet over bord.

For mange bliver Tigerens år en forandringens tid og en tid med masser af aktivitet. Selv om mange ting i årets løb virker foruroligende, opstår der muligheder på basis af de ændringer, der finder sted - nye muligheder, som ligger klar til at blive udnyttet. Det bliver dem, der er klar til at gribe chancen, at gøre en indsats, at være foretagsomme, at vove noget, at være fremsynede, der opnår den største vinding i årets løb.

Der er masser af muligheder i Tigerens år.

Kilder: (1) Kurt Allgeir [1986]: Kinesisk Astrologi. 91 p. (København: Komma). (2) Barry Fantoni [1986]: Chinese Horoscopes. 260 p. (London: Sphere Books Limited). (3) Theodora Lau [1988]: The Handbook of Chinese Horoscopes. 331 p. (New York: Harper & Row Pub.). (4) Neil Somerville (1997): Det kinesiske horoskop for 1998. 247 p. (København: Sesam). (5) Derek Walters [1987]: Ming Shu. Kinesisk Astrologi. 96 p. (København: Komma).

Hvordan går det de enkelte dyr i Tigerens år.

ROTTEN: Et moderat godt år. Det bliver et dramatisk år for Rotten, både med store sorger og store glæder. Der vil ske en forførelig masse. Der er udsigt til mange rejser. Men skønt Tigeren er i harmoni med Rotten, er det kun dem, der selv arbejder aktivt for det, der vil få fordel af året. Det er ikke klogt at læne sig tilbage og håbe, at noget vil vise sig. Der er muligheder, men kun den beslutsomme kan udnytte den. Dette år er usikker for spekulation. Rotten vil blive indblandet i nogle misforståelser eller blive tvunget til at gøre ting, som er imod dens bedrøvelige. Rotten vil kunne føle sig ensom eller ked af det ved dødsfald i familien eller blandt nære medarbejdere.

OKSEN: Et vanskeligt år. Oksen vil møde modstand fra mange sider, men vil være i stand til gennem hårdt arbejde at overvinde og holde ud. Skønt Oksen og Tigeren astrologisk set er i opposition til hinanden, siger kineserne:

"En Okse kan klare 2 Tigre."

Oksen er faktisk det eneste kinesiske astrologiske tegn, der kan overvinde den uheldige indflydelse fra Tigerens år og således modstå fristelsen til at bruge for mange penge eller indlade sig på ukloge pengespekulationer. Men der foreligger en konflikt, idet en stadig kamp mod forholdene eller mod andre mennesker kan bringe en række af små ærgrelser. Oksen er dog i stand til efterhånden at overvinde disse vanskeligheder. Oksen må udvise tålmodighed og må ikke blive skuffet, hvis resultater ikke straks er synlige. Det er tiden for Oksen at samle sig på ny. Han

skal afstå fra at tage unødsendige risici eller dramatiske gøremål i Tigerens år.

TIGER: Et moderat godt år. Tigeren er heldig, fordi andre vil komme den til hjælp, når den mest har brug for det. Alligevel skal Tigeren ikke kaste sig ud i nogen risiko, fordi tingene vil vende sig imod ham. Det vil dog blive et år med fremskridt og resultater. De, der er født i Tigerens år, finder at lykken står dem bi. De kan endelig mase på, nu da Okseårets hæmmende indvirkning er blevet overvundet. Tigeren vil ikke blive alvorligt syg eller få store omvæltninger, men Tigeren kan blive tvunget til at bruge penge eller det kan være umuligt at spare op. Men der er fare for overdreven optimisme. Man må huske på, at denne fase ikke varer evigt. Det vil være klogt at gemme noget af dette års gevinst til de mere magre år, som kommer efter dette.

HAREN: Tigerens år bliver en tid, hvor Haren skal være ekstra forsigtig og diplomatisk, da Haren vil have en tendens til at blive trukket ind i konflikter. Haren er det komplementære tegn i forhold til Tigeren - *Yin* i forhold til Tigerens *Yang*. Haren har meget at se frem til netop nu, da dens eget heldige år følger efter dette. Indtil da kan den samle smulerne fra Tigerens bord, med andre ord, skønt det, der sker, ikke tager sig særlig betydningsfuldt ud, kan der vise sig masser af ekstra fordele. Fæder, der truer venner, vil give Haren bekymring og sorg, da Haren altid på en eller anden måde føler sig personligt berørt. Tingene vil gå i orden ved årets slutning. Det er et godt tidspunkt at begynde på projekter, som skal gennemføres senere. Det vil være bedst, hvis Haren passer på sine penge eller

er forsigtig med at skrive under på vigtige dokumenter. På den anden side vil året forløbe uden alt for meget hårdt arbejde. Det kan give nogle resultater mod årets slutning.

DRAGEN: En bekymrende tid. Dragen og Tigeren er i astrologisk harmoni, hvilket tyder på et gunstigt år. Nu er der endelig mulighed for succes på arbejdet og i kærligheden, såvel som for gevaldige soldature. Men man vil se sure miner rundt omkring, efterhånden som andre opdager, at de må se hverdagens realiteter i øjnene. Dragen vil få opfyldt sine ambitioner, men vil først for sent opdage, at de mere lovende gaver ikke er så lette at pakke ud. Dragens planer bliver blokeret af andre. Dragen finder det svært at opnå de ønskede resultater uden at skulle argumentere meget for dem. Dragen bliver tvunget til at vælge mellem forskellige synspunkter, og synes at det er svært at gøre sine samarbejdspartnere tilfredse. Hjemmelivet bliver forstyret af dårlige muligheder eller med besked om et af medlemmerne er rejst bort.

SLANGEN: Et år med mange men små irritationer. Slangen og Tigeren er ikke nogen god kombination, hvilket gør dette til et vanskeligt år. Rundt om Slangen vil der være aktivitet og travlhed. Den kan derfor let føle sig forsømt. Det er ikke nødvendigvis dårligt. Det skader ikke med en periode til eftertanke. Faktisk er det sådan, at den, der står ene mod hoben, let kan få en hoben ubehageligheder. Det er heller ikke nogen god tid at fremføre nye ideer på. Planer kan gå skævt, og der er dem, der kun vil være alt for villige til at kritisere. Slangen kan let blive inddraget i andres kon-

flikter. Den synes, at det er vanskeligt at gøre folk tilfredse på arbejdet eller i familien. Slangen skal bevare sin humoristiske sans og ikke kaste sig ud i følelsesbetonede hævnakter. På denne måde vil Slangen få den hjælp, den leder efter og undgå store omvæltninger.

HESTEN: Et moderat lykkeligt år med megen selskabelighed, der kan føre til forbedrede muligheder for forretningen. Om noget er året endnu bedre for mænd født under dette tegn end for tilsvarende kvinder, selv om der er udsigt til succes for alle Heste. Ingen Heste vil blive syge. Men det er vigtigt at huske, at al denne selskabelighed vil koste penge. Både som vært og som gæst bliver man nødt til at trække på sine resurser. Hesten kan forvente fremskridt eller forfremmelse i dens faglige arbejde. Diskussioner eller ødelagt venskab kan være resultat af, at Hesten taber sit temperament.

FÅRET: Et år med blandet velsignelse. Fåret har en sammensat personlighed og kan let finde det vanskeligt at orientere sig i dette år. Det bliver nødvendigt at træffe mange beslutninger. Det nytter ikke at spørge andre til råds. Fåret kan bevare kraften, men vil være nødt til at arbejde hårdt for at holde trit med modstanderne. Familielivet er roligt, men problemer med slægtninge kan forventes. Fåret vil have travlt på arbejdet, men vil også få mulighed for at møde nye og godgørende kontakter. Men ved sin ustadighed byder året på adskillige oplevelser. Resultaterne og erfaringerne vil være umagen værd.

ABEN: Et meget ustadigt år. I Tigerens år står år-viseren *T'ai Sui* modsat Abens del af himlen,

hvilket giver en periode med ustabilitet for den. Dette kan føre til depression eller sløvhed, men det er opmuntrende at tænke på, at det kun er et midlertidigt tilbageslag. Aben vil være meget sårbar overfor angreb fra sine fjender. Det vil være bedst at holde sig i kulissen og lade de andre slås. Aben kan blive tvunget til at flygte, at rejse, at arbejde for andre eller at låne penge til dyre renter. Folk har en tendens til at misbruge Aben i dens svage situation. Den må have tålmodighed og holde lav profil. Det er et år, hvor det vil være klogt at konsolidere sine resurser og afstå fra at starte nye eventyr.

HANEN: Et begivenhedsrigt år. Hanen vil være heldig med penge og dens forretning vil blomstre og kan give meget frugtbare resultater. Der vil være nogle problemer i hjemmet, men de mere overordnede planer vil gå som planlagt. Alligevel skal Hanen være forsigtig og være på vagt i dette år, fordi tingene vil have en tendens til at ske for hurtigt til, at man kan tilpasse sig. Hanen må ikke være for overoptimistisk. Det vil være en god tid at planlægge nye initiativer, hvad enten det gælder arbejde eller kærlighed, hvis man ønsker langsigtede forhold. Der er masser af muligheder.

HUNDEN: Hunden har heldet med sig i hele dette år. Det er i alle henseender en lykkelig tid. Der er udsigt til forfremmelse. Forretningerne udvikler sig godt. Hunden vil være mere end almindeligt aktiv på det selskabelige område. Der er fine udsigter for romantik. Det er et godt år for rejser.

GRISEN: Det vil ikke blive nogen let tid for Grisen, der elsker hjemmelivet. Grisen vil finde uro alle

vegne omkring sig, som den må tage sig af alene. Der er udsigt til problemer på hjemmefronten, enten i forholdet til andre mennesker eller i forbindelse med selve boligen. Udgifterne kan også være faretruende høje, hvilket kan føre til uventet krav til Grisens økonomi. Så det er ikke klogt, at den påtage sig flere forpligtelser i øjeblikket. Der vil i det hele taget være uforudsete udgifter. Grisen må være meget omhyggelig med hvem, den viser sin tillid, og vigtige sager er det bedst, at Grisen selv tager sig af. Heldigvis er denne vanskelige periode kun forbigående.

8.2. 1902 - 28.1. 1903 *vand-tiger*
 29.1. 1903 - 15.2. 1904 *vand-hare*
 16.2. 1904 - 3.2. 1905 *træ-drage*
 4.2. 1905 - 24.1. 1906 *træ-slange*
 25.1. 1906 - 12.2. 1907 *ild-hest*
 13.2. 1907 - 1.2. 1908 *ild-ged*
 2.2. 1908 - 21.1. 1909 *jord-abe*
 22.1. 1909 - 9.2. 1910 *jord-hane*
 10.2. 1910 - 29.1. 1911 *metal-hund*
 30.1. 1911 - 17.2. 1912 *metal-svin*
 18.2. 1912 - 5.2. 1913 *vand-rotte*
 6.2. 1913 - 25.1. 1914 *vand-bøffel*
 26.1. 1914 - 13.2. 1915 *træ-tiger*
 14.2. 1915 - 2.2. 1916 *træ-hare*
 3.2. 1916 - 22.1. 1917 *ild-drage*
 23.1. 1917 - 10.2. 1918 *ild-slange*
 11.2. 1918 - 31.1. 1919 *jord-hest*
 1.2. 1919 - 29.2. 1920 *jord-ged*
 20.2. 1920 - 7.2. 1921 *metal-abe*
 8.2. 1921 - 27.1. 1922 *metal-hane*
 28.1. 1922 - 15.2. 1923 *vand-hund*
 16.2. 1923 - 4.2. 1924 *vand-svin*
 5.2. 1924 - 23.1. 1925 *træ-rotte*
 24.1. 1925 - 12.2. 1926 *træ-bøffel*
 13.2. 1926 - 1.2. 1927 *ild-tiger*
 2.2. 1927 - 22.1. 1928 *ild-hare*
 23.1. 1928 - 9.2. 1929 *jord-drage*
 10.2. 1929 - 29.1. 1930 *jord-slange*
 30.1. 1930 - 16.2. 1931 *metal-hest*
 17.2. 1931 - 5.2. 1932 *metal-ged*
 6.2. 1932 - 25.1. 1933 *vand-abe*
 26.1. 1933 - 13.2. 1934 *vand-hane*
 14.2. 1934 - 3.2. 1935 *træ-hund*
 4.2. 1935 - 23.1. 1936 *træ-svin*
 24.1. 1936 - 10.2. 1937 *ild-rotte*
 11.2. 1937 - 30.1. 1938 *ild-bøffel*
 31.1. 1938 - 18.2. 1939 *jord-tiger*
 19.2. 1939 - 7.2. 1940 *jord-hare*
 8.2. 1940 - 26.1. 1941 *metal-drage*

27.1. 1941 - 14.2. 1942 *metal-slange*
 15.2. 1942 - 4.2. 1943 *vand-hest*
 5.2. 1943 - 24.1. 1944 *vand-ged*
 25.1. 1944 - 12.2. 1945 *træ-abe*
 13.2. 1945 - 1.2. 1946 *træ-hane*
 2.2. 1946 - 21.1. 1947 *ild-hund*
 22.1. 1947 - 9.2. 1948 *ild-svin*
 10.2. 1948 - 28.1. 1949 *jord-rotte*
 29.1. 1949 - 16.2. 1950 *jord-bøffel*
 17.2. 1950 - 5.2. 1951 *metal-tiger*
 6.2. 1951 - 26.1. 1952 *metal-hare*
 27.1. 1952 - 13.2. 1953 *vand-drage*
 14.2. 1953 - 2.2. 1954 *vand-slange*
 3.2. 1954 - 23.1. 1955 *træ-hest*
 24.1. 1955 - 11.2. 1956 *træ-ged*
 12.2. 1956 - 30.1. 1957 *ild-abe*
 31.1. 1957 - 17.2. 1958 *ild-hane*
 18.2. 1958 - 7.2. 1959 *jord-hund*
 8.2. 1959 - 27.1. 1960 *jord-svin*
 28.1. 1960 - 14.2. 1961 *metal-rotte*
 15.2. 1961 - 4.2. 1962 *metal-bøffel*
 5.2. 1962 - 24.1. 1963 *vand-tiger*
 25.1. 1963 - 12.2. 1964 *vand-hare*
 13.2. 1964 - 1.2. 1965 *træ-drage*
 2.2. 1965 - 20.1. 1966 *træ-slange*
 21.1. 1966 - 8.2. 1967 *ild-hest*
 9.2. 1967 - 29.1. 1968 *ild-ged*
 30.1. 1968 - 16.2. 1969 *jord-abe*
 17.2. 1969 - 5.2. 1970 *jord-hane*
 6.2. 1970 - 26.1. 1971 *metal-hund*
 27.1. 1971 - 14.2. 1972 *metal-svin*
 15.2. 1972 - 2.2. 1973 *vand-rotte*
 3.2. 1973 - 22.1. 1974 *vand-bøffel*
 23.1. 1974 - 10.2. 1975 *træ-tiger*
 11.2. 1975 - 30.1. 1976 *træ-hare*
 31.1. 1976 - 17.2. 1977 *ild-drage*
 18.2. 1977 - 6.2. 1978 *ild-slange*
 7.2. 1978 - 27.1. 1979 *jord-hest*
 28.1. 1979 - 15.2. 1980 *jord-ged*
 16.2. 1980 - 4.2. 1981 *metal-abe*
 5.2. 1981 - 24.1. 1982 *metal-hane*
 25.1. 1982 - 12.2. 1983 *vand-hund*
 13.2. 1983 - 1.2. 1984 *vand-svin*
 2.2. 1984 - 19.2. 1985 *træ-rotte*
 20.2. 1985 - 8.2. 1986 *træ-bøffel*
 9.2. 1986 - 28.1. 1987 *ild-tiger*
 29.1. 1987 - 16.2. 1988 *ild-hare*
 17.2. 1988 - 5.2. 1989 *jord-drage*
 6.2. 1989 - 26.1. 1990 *jord-slange*
 27.1. 1990 - 14.2. 1991 *metal-hest*
 15.2. 1991 - 3.2. 1992 *metal-ged*
 4.2. 1992 - 22.1. 1993 *vand-abe*
 23.1. 1993 - 9.2. 1994 *vand-hane*
 10.2. 1994 - 30.1. 1995 *træ-hund*
 31.1. 1995 - 18.2. 1996 *træ-svin*
 19.2. 1996 - 6.2. 1997 *ild-rotte*
 7.2. 1997 - 27.1. 1998 *ild-bøffel*
 28.1. 1998 - 15.2. 1999 *jord-tiger*
 16.2. 1999 - 6.2. 2000 *jord-hare*

De Danske Nybyggere på Zobelstetten

(3die afsnit)

En mongolpige hængte sig i et træ, hvortil hun havde bundet en hest.

Denne tekst stammer fra et søndags tillæg i *Aftenbladet* med dato 6. juli 1930. Desværre er den kopi, som redaktionen er i besiddelse af så dårlig, at det har været nødvendigt renskrive teksten. I samme arbejdsgang har redaktionen valgt at gengive teksten i nudansk retskrivning. Red.

Dette er beretningen om 7 unge danskeres nybyggerliv på en slette i det ydre Mongoli. Vore landsmænd forsøgte i dette øde, men frugtbare land at skabe en dansk nybygd. De satte plov i jord, der havde ligget jomfruelig hen i tusinder år, de kæmpede med kulde og vilde dyr og skabte respekt for danskens navn hos en mærkelig og fremmed folkerace. Disse beretninger, der fortælles af en af deltagerne. Erik Isager fra Ry, har særligt bud til dansk ungdom.

En mærkelig begravelse

Hjemme fortalte jeg det til Njimbo, en kone, som den gang passede kvæg for os. Hun forklarede mig, hvorfor Gongeraa-sønnerne skulle i kloster.

"Når et menneske er død," sagde hun, "gælder det om at få det henlagt på et 'godt' sted. Min far var i sin tid en rig mand. Da han døde, var jeg kun lille og forstod mig på ingenting. Min mor spurgte en 'dårlig lama' til råds om, hvor vi skulle lægge far. Han sagde da et sted, han mente var rigtig godt. Men det var et rigtigt dårligt sted, for siden hen havde vi uheld med kvæget, og nu er min familie meget fattig. Havde vi i stedet spurgt de bedste klosterlamaer, var vi kommet til at give et par okser mere for rådet. Men hvad havde det at sige nu."

Det ved Gongeraas sønner svært godt. De skal nok finde en god plads til at lægge faderen på.

Tredie dagen efter Gongeraas død, kom børnene ridende forbi i følge med et par lamaer fra klosteret. De skulle ud og se på pladsen, som var blevet bestemt, fortalte Njimbo. Hun vidste allerede besked med, at liget skulle henlægges på sydsiden af et af bjergene.

"Når de kommer op på stedet, laver de nom," sagde hun, "og i nat kører de Gongeraa derhen."

Liget blev iført sin bedste stads og efter mørkets frembrud lagt på en slags læde. En okse blev sat for, og ligetoget var klar til afgang. I spidsen red lamaerne. De messede hele tiden, og når de så nogen mennesker på deres vej, blæste de i konkyliehorn som advarselstegn. Ingen ønsker nemlig at møde eller se et ligtog.

Okserne førtes af den ældste arving, og efter ligvognen red de øvrige af familien. Ved nitiden om aftenen passerede ligetoget forbi vore huse. Hunden gæde, og vi kiggede ud. Ligetoget fulgte ikke vejen, men knirkede af sted ovre langs bjergene på den anden side af steppen. Et ligtog kommer ikke i nærheden af menneskeboliger.

Ankommet til bestemmelsesstedet lagdes liget af. Lamaerne *nommede*, og familien drog hjem. Lamaerne blev der endnu nogen tid for at forrette det videre fornødne. Det bestod i at rejse en lille vimpel af hvidt lærred, beskrevet med tibetanske bønner. Ideen med "bønnevimplen" skal være, at hver gang et vindstød får den til at vifte, "afsender" den de bønner, der er malet på den. Derefter trak de de gode klæder af liget og delte dem imellem sig, og til sidst dækkedes ligets hoved med en "hadak", som er et stykke tyndt, blåt, temmelig bredt silkebånd. Begravelsen var til ende. Lamaerne drog hver til sit, mens liget overlodes til sin skæbne, det vil sige til skovens vilde dyr og himlens fugle.

Jo før, dyr og fugle ordner "begravelsen", des bedre. Der tages varsler om, hvorledes den afdødes sjæl har det. Hvilke fugle og dyr der besørger tilintetgørelsen er heller ikke ligemeget.

Ingen mongol kunne tage pigen ned.

Vi kom styrtende til.

Allerbedst er det, om en stor, sort fugl kommer og tager liget på én gang, så er det en hel helgen, der er død. Fuglene er i det hele taget bedre end de firbenede.

Så længe liget endnu ikke er helt fortæret, er folk bange for at passere stedet efter mørkets frembrud, og ligger liget alt for længe, kan det blive nødvendigt at give ekstragaver til klosteret for at afholde *nom* for den afdødes sjæl.

Jeg kom forbi liget nogle dage efter, at det var udlagt, da var fuglene allerede godt i gang med deres værk.

I 7 uger efter dødsfaldet må intet, som har tilhørt den afdøde

bortfjernes fra jurten. Ej heller må dyr slagtes eller sælges i denne tid. Jurten må ikke flyttes. På grund af slagteforbudet er det almindelig skik at springe til at skære halsen over på en okse, når der ventes et dødsfald i jurten. Noget må man da have at stå imod med. Lamaerne skal jo da også bespises.

Når de 7 uger er gået, flyttes jurten og arvingerne deler det efterladte imellem sig efter at have afleveret passende gaver til kloster og lamaer.

Den 7 ugers ventetid kan arvingerne dog få forkortet til 3 uger, men så kræves der en ekstra

Der hilses Glædelig Nytår!

omgang *nom* og gaver til kloster og lamaer. Gongeraas børn kunne ikke vente mere end de 3 uger.

Længe efter at Gongeraas hjem var forsvundet fra egnen, stod den lille vimpel og viftede bønner af sig oppe på bjergskrånningen, mens fuglene sværmede omkring det ikke helt afpillede lig. Endelig blæstes den dog i trevler, og de afgnavede knogler blev spredt over den nærmeste egn. Kun kraniet blev liggende gennem mange år, grinende og skinnende hvid i solen. Formentlig er det der endnu.

Når lamaer nommer

Lamaernes *nom*, deres messe efter besværgelse af de onde ånder spiller en stor rolle ved alle højtidelige begivenheder i mongolernes liv. Da en af de mongolske nomader, som en tid arbejdede hos os,

slog sin jurte op 400 meter fra vor lille træby, lod han denne fastgroen fejre med al mulig pomp. Han kom tidlig om morgenen for at få mel til at bage "*boboer*" (en slags klejner) af til lamaerne. Endvidere fik han 4 teblokke, som de høje herrer skulle have som betaling. Hele dagen lød der larm fra vor nabos jurte. Der var 2 lamapræster til at indvie den. Jeg må sige, at det hele så mig temmelig komisk ud. Lamaen og hans hjælper sad på hug og fremmunlede bønner på tibetansk, som hverken tilhørerne eller de selv forstod, og måtte desuden passe musikinstrumenterne. De så slet ikke højtidelige ud, men smilte venligt, da jeg kom og forstyrrede dem. Dog kan jeg ikke nægte, at de hang godt i. Sveden haglede ned ad dem; men med det samme jeg stak hovedet

bag telthorhængen, kom jeg til at tænke på Alstrup i "Hallo Amerika" - Scenen med Nebraska Teatret, hvor Alstrup laver hele musikken.

Mongolernes overtro var en gang skyld i, at vi fik en hest. En mongolpige havde hængt sig omtrent lige uden for den jurte, hun af en eller anden grund var blevet jaget bort fra. Hun havde gjort det for at hævne sig; thi ved at hænge sig bragte hun gudernes vrede over egnen. Hun havde bundet en hest ved det træ, hun hængte sig i. Mongolerne var nu ilde stillet og kom og beklagede sig til os. Ingen turde tage pigen ned. Da vi fik at vide, at der stod en hest bundet ved træet, som de heller ikke turde røre, og som således var dømt til sultedøden, lovede vi at hjælpe dem.

Lamaerne får bugt med gerrigheden

Nu var der det mærkelige, at ingen ville have noget med hesten at gøre, ingen ville have den i sin tabum. Vi spurgte så, hvad vi skulle gøre ved den.

"Tag den!" råbte de, og vi tog den. Hesten trivedes udmærket trods forbandelsen og bragte ingen ulykker over vore hoveder.

Det er et mærkeligt folkefærd, disse mongoler, i almindelighed er de så gerrige, at ingen ville give så meget som en tørret kokasse uden betaling, men deres religion kan få dem til at give den sidste ko, de ejer, bort til en lama.

Denne mongolpiges selvmord gav således anledning til et stort *nom*, ikke alene hos den mongol, hvor hun var, men også hos de 2 mongoler, hvor hun havde været før. Den ene af disse var en arbejder hos os, hos hvem hun havde tjent den foregående sommer. Så snart han fik at vide, at pigen havde begået selvmord, fik han fat i en lama, der kom og *nommede* under stort ceremoniel et helt døgn igennem. Det var den mærkeligste *nom*, jeg endnu har set. Der blev blandt andet lavet en dukke af sort tøj, som blev anbragt på en plads af træ, pyntet med hadakker (silkebånd). Efter at lamaen havde *nommet* en hel del over denne opstilling, blev det hele brændt under klokkringning og trommeslag. Om natten var der tændt små bål, ca. 200 meter fra jurten i alle 4 verdenshjørner. Som betaling for *nom* fik lamaen en 2 års kvie, 10 *djin* smør, et par teblokke og *dalembe* (stof) til en ny kappe. Denne arbejder var hverken velhaver eller skyld i, at pigen begik selvmord. Tre uger senere måtte han endnu en gang have stort *nom* for at undgå gudernes vrede.

Manden uden for hvis jurte hun hængte sig, gav - foruden he-

Der *nommes* med alle remedier: Bøn- nebog, tromme, klokke, lårbensfløjte.

sten vi fik - 2 køer til lamaerne, flere blokke te, smør og *dalembe*. Samme mand skylder os 70 dollars, som det er umuligt at få fra ham.

Man bliver ikke let klog på disse mennesker. Til daglig tror man, at de blæser guderne og lamaerne en lang march, men sker der noget usædvanligt, frygter og bæver de for disse magter.

Hestetyven, højdemaaleren og barbermaskinen

Den udprægede religiøsitet, som altså ikke spores til daglig, medfører heller ikke, at mongolerne og buriaterne (burjæterne) nærer nogen frygt for en guddommelig straf, hvis de omgås mindre for-

sigtigt med sandheden eller andres ejendele.

Vi gjorde adskillige lidt sørgelige erfaringer i den retning. En gang tog vi en buriat i arbejde, da han kom spadserende ind fra steppen og fortalte, at hans hest var styrtet under ham.

Få dage efter fortrød vi det dog, da vi opdagede, at han var lidt rigeligt langfingret. Vi gav ham en god dragt prygl, tog alt det fra ham, som han havde stjålet og jog ham bort.

En aften nogen tid senere, da vi sad og spiste, fik vi besøg af en lama, som kom forbi med en flok okser. Han blev inde hos os en stund, og da han kom ud, var hans hest borte.

Under almindelige forhold var der intet at gøre ved en sådan beklagelig kendsgerning. Men en så mægtig mand forstod at sætte store kræfter i bevægelse. I løbet af et par timer fik han de nærmeste mongoler mobiliseret, og jagten gik. To dage red de for at fange røveren. De fik ham, da han sad fast med hesten i en mose. Det viste sig at være buriatten, som havde arbejdet hos os.

Straffen for hestetyveri er hængning, men da han var russisk statsborger, blev han sendt over grænsen. Han var efterlyst for hestetyveri også dér. Det måtte han være glad for. I Rusland er straffen kun tvangsarbejde nogle år, så han reddede altså livet.

Men ikke blot en sølle buriat eller en omrejsende mongol, men selve folkets fædre og gudernes hjælpere, de ærværdige lamaer, kan have for lange fingre.

En søndag, da jeg havde besøg af en mongolsk jæger ved navn Purup, som jeg godt kunne lide, kom to lamaer på besøg. De var ude på en lang rejse og skulle nu hjem til deres kloster, helt nede på Urga-egnen. Nysgerrigheden havde drevet dem ind til os derude fra steppens ensomhed.

Purup og jeg havde travlt med at sætte fænghætter i nogle patroner. Jeg holdt derfor ikke øje med de høje gæster hele tiden, hvilket jo heller ikke skulle være nødvendigt. Det vil sige, det var det altså.

Så snart lamaerne var taget af sted, og vel ude af horisonten, opdagede jeg, at min barbermaskine og en højdemåler var forsvundet. De fine messingknapper på højdemåleren fra Cornelius Knudsen havde de gule præstemænd ikke kunnet stå for. Formentlig har de troet, at de var guld.

En mongolpige støder korn i en træ-morter.

Forberedelser til Nytårsfesten

Trods den ustandselige omrejsen frembyder mongolernes dagligliv ikke stor afveksling. De eneste afbrydelser i ensformigheden er årets højtider og de store religiøse fester. Den højtid, der nærmest svarer til vor jul, er mongolernes nytår - Sahkran-Tsar.

Mongolernes tidsregning er noget for sig. Kun ved dokumenter og lignende bruger man nu vore årstal, men ellers kører man løs i det gamle kredsløb. Ja, det er nemlig et kredsløb. Årene har ikke numre, men navne, ialt 12. Når de

er gået igennem, begynder man forfra. I 1928 var for eksempel "Loen Djill" (Slangens år). Et år har 12 måneder (12 måner), som falder med 3 måneder på hver årstid, og året begynder med foråret. På denne måde forskubbes nytåret fra år til år i forhold til vort, og for dog at have nytår til at falde omtrent sammen med forårets komme, må der af og til indskydes en ekstra måned. Denne ekstra måned regnes med til vinteren, så i et "skudår" er der altså 4 vintermåneder. Månedernes begyndelse er nymåne.

Til højtiden laves der forberedelser rundt omkring i jurterne på samme måde som i hjemmene i Danmark før julen, dog naturligvis ikke i så stor stil. Her er det heller ikke husmoderen, der har maset, men husfaderen, der påtager sig det ansvarsfulde job. Rengøringen er det mindst vigtige. Den består i en hastig oprydning nytårmorgen. Bagningen og madtilberedningen lægges der derimod megen vægt på. Ved vintertid er dagligkosten hos mongolerne mindre lukullisk. Te, kød, smør, tørret ost og lidt ristet korn, stødt i en træmorter, er den daglige spiseseddel. Jeg kan godt forstå, at det, som skal hjælpe til at festliggøre højtiden, er lidt afveksling i kosten. Der bliver anskaffet hvedemel, og af denne, i en mongolsk husholdning, såre sjældne vare laves der *boboer*, en slags tarvelige, men ret velsmagende klejner. Det er ligefrem med andagt, at manden går i gang med at ælte og forme dejen. Man bliver ganske forbavset over den fingerfærdighed og øvelse, der lægges for dagen. Jeg tror ingen hjemlig "kringlevrider" kunne gøre det bedre. Boboerne er det vigtigste, men der laves også andre lækkerier, for eksempel "*banch*", det er finthakket kød og løg formet i boller og rullede ind i dej.

Ved lamaklostrene er nytåret årets største begivenhed. Dér samles lamaerne den sidste nat i det gamle år til bøn, og mange mongoler tager af sted for at fejre det nye år dér. Når "gudstjenesten" nytårsdag henad middagstid er til ende, er der almindelig ønsken "Glædelig Fest!", som udenfor en landsbykirke hjemme juledag. Men alle mongolerne kan jo ikke tage af sted til klostrene. Selv om det er Sahkran-Tsar, skal der alligevel ses efter kvæg og kreaturer. Det er de mest velhavende mongoler, der drager til klostrene. De har jo andre til at gøre arbejdet for sig. Også de unge, som endnu ikke er blevet selvstændige husholdere. De, der ikke kommer af sted til klostrene, får dog også lidt festlighed under højtiden. De rider rundt på gæsteri hos hinanden.

Høflighedsvisittens takt og tone

Vi måtte naturligvis også rundt og ønske "glædeligt nytår" hos de mongoler, som havde slået sig ned på Zobelsletten, og som hjalp til med at vogte vore efterhånden ret talrige fåre- og kreaturflokke.

Ved indtrædelsen i jurten kræver den gode tone, at man retter en høflig forespørgsel til værten, om han er kommet vel ind i det nye år. Når den er besvaret, udtrykker man håbet om, at "*hans kvægflokke er kommet sunde og fede over vinteren*". Og lige meget om kreaturerne er radmagre, eller ulvene har ædt det halve af flokken - ja, om den adspurgte end ikke ejer så meget som en eneste hest eller et eneste får - svaret er altid det samme: "*Ja, mine kvægflokke er kommet godt over vinteren*".

Så bliver man stillet overfor de samme spørgsmål og må selv fremsætte endnu en række lignen-

de artigheder, som gengældes og overgås af værten. Mongolerne kan blive ved i lang tid på den måde. Det er ikke nok, at man har forsikret én af de tilstedeværende i jurten om, at man med samt kvæg er kommet vel ind i det nye år, nej, hver enkelt af de tilstedeværende må spørges og svare og må selv spørge de andre. Det kan være lidt anstrengende, hvis der blot er en 5-6 stykker i jurten. Nå, hos kvægpasserne var der heldigvis kun manden og konen at hilse på, så snart sad vi godt "bænkede" på et stykke filt og gik i gang med morgenmåltidet.

Det var tidlig på dagen, men ikke desto mindre ventede der os en meget kombineret anretning ved denne højtidelige lejlighed. Foruden *arrol* (tørret ost) rørtes der også ristet *arabaimel* med smør samt *miharin-toss* ud i teen. *Miharin-toss* er lavet af nogle planterødder (som mongolerne stjæler fra en hamsterarts vinterforråd) og blandet med smør, stødt og ristet korn og ostesmuld. Da bunden var lagt med denne solide tegrød, kom den rigtige festmad frem. *Banch*'en og rigtig te med *boboer* til. Det er et solidt morgenmåltid, og Krebs og jeg, der fulgtes ad på visitrunden, besluttede at tage et lille pust, inden vi gik på den næste visit.

Vi havde et rådyr hængende, der skulle flåes og parteres, og derefter lidt oprydningsarbejde i stue og køkken. Ved 10-tiden var vi så vidt restituerede, at vi kunne fortsætte vore visitter hos naboerne. Her var der det samme ceremoniel med hilsner og det samme traktement, plus endnu en ret - *sagalkhe* - en suppe, som også hører med til nytårsspisesedlen.

Vi så den blive lavet. Dens vigtigste ingrediens var fedt fårekød, smør, ostesmuld og *arabai*-korn, der i forvejen var stødt i

morter og derefter kogt. Det var en virkelig lækker suppe, og da vi havde sat den til livs, var vi så mætte, at vi i de følgende jurter måtte nøjes med at pille lidt ved de opstillinger, der blev sat frem for os.

Medens vi sad og spiste i Ugumbos jurte, kom hendes søster med afkom på besøg. Det første, de gjorde, da de kom ind i jurten, var at gå hen til alteret, falde på knæ, og mens de holdt hænderne med håndfladerne mod hinanden under hagen, slog de panden mod alteret. Først derefter gik de rundt og hilste med hjertelige kys på kinden. Der var en hilsen, som havde de ikke set hinanden i mange år, og de bor dør om dør og taler med hinanden mange gange hver dag. Til sidst kom de hen og hilste på os.

Vi begyndte kort efter at røre på os for at gå, men blev stoppet i det. Vi skulle da først have "*sagalkhe*". Nu kom gryden over ilden igen. Det smagte godt, ualmindeligt godt; men selv om mongolerne "*i det mindste spiste 7 kopper fulde*", som konen fortalte os, var vi allerede for mætte ved den anden kop. Det kneb meget med at slippe for mere og med at få lov til at gå. Konens søster rejste sig samtidig med et "vi kunne da ikke være bekendt at gå hendes dør forbi". Det blev en meget anstrengende nytårsdag. ☺

(fortsættes i Ger25)

Erik Isager

I næste nummer: Til Obo-fest på Bulguntal - Et fornemt bekendskab - Lamaernes dans - De druknes galop over sletten - En operation i ødemarken - Mere praksis som kvaksalver - Der "nommes" over kartofler.

Om mongolske astrologer

Dashdamba som jeg kendte ham

Gennem 70 år har han levet et liv, der ikke kan sammenlignes med andres. Lige fra barndommen har han passet får - dag ud og dag ind, fra solopgang til solnedgang. Derfor fik han aldrig nogen skolegang. Men mens de andre hyrder fra samme område fortalte hinanden historier, når de passede får, så var Dashdamba dybt optaget af at regne. Han brugte jorden til at skrive på og glemte fuldstændig, hvad der skete omkring ham. Han fortæller derfor også, at alt hvad han ved om matematik, det er noget, han har lært sig selv.

Folk fra vores provins kalder ham ofte "Astrologen Maams inkarnation". Man fortæller, at astrologen Maam var i stand til at forudsige både, hvad en person ville udtale sig om, og hvad han havde tænkt på at gøre. Der var for eksempel engang tre mænd, der ville besøge Maams boplads. Den ene sagde, at han glædede sig til at drikke airag. Den anden sagde, at han havde tænkt sig at se lidt nærmere på Maams kone. Den tredje sagde derimod, at han hellere ville vise ærbødighed over for Maams hellige ting. Da de var ankommet og havde hilst på hinanden, skulle de til at tage plads inde i ger'en. Så sagde Maam:

"Vil den mand, der har lyst til airag være venlig at komme denne vej. Ham, der hellere vil se på min kone, kan sidde dér. Men ham, der helst vil ære de åndelige ting, kan komme med og få hæderspladsen!"

Denne historie er gået fra mund til mund og fra generation til generation. Derfor huskes den stadig af folkene på bopladsen.

Astrologen Dashdamba

Hvad Dashdamba angår, så blev han aldrig gift. Han har faktisk levet et liv i cølibat. Gennem mange år forlod han slet ikke den boplads, hvor han var født. Men pludselig en dag besluttede han sig for at tage til Ulaanbaatar for at lære astrologiske beregningsmåder. Det overraskede mange, og nogen sagde:

"Han må være blevet tosset".

"Du er jo over 30 år, så det er for sent for dig at lære astrologi," sagde andre til ham.

Dashdambas ønske om at lære astrologisk kalkulation var imidlertid urokkelig, og der var ikke noget, der forhindrede ham i at rejse. Så da han var 36 år gammel, kom han endelig til Ulaanbaatar. Det var i 1965.

På den tid var det næsten umuligt at finde nogen, der kunne undervise i astrologi. Men Dashdamba hørte om en astrolog ved navn Jamts, der boede i provinsen Khentei [Hentii], og nu fortsatte han dertil. I en hel måned opholdt Dashedamba sig hos Jamts, og under dennes vejledning lærte han meget, som han ikke havde hørt om

før. Efter den tid opsøgte han lærde astrologer i hele landet - fra Altaibjergene til den østlige mongolske steppe, og fra den store bjergkæde i Khangai mod nord til Gobi mod syd. På sine rejser mødte han Damba i Selenge Aimag, Tsedendorj, Dugarjav og Dashpeljee i Bulgan Aimag; Baldan i Dornogobi Aimag og Gochoo i Uverkhantai Aimag - og han blev undervist af dem alle.

Dashdamba som kendes af alle

Den afdøde professor B. Bor, en anerkendt lærer fra Mongoliets nationale universitet, har understreget, at Dashdamba er en ekstraordinær personlighed, som er i stand til at konkurrere med en elektronisk lommeregner. Gennem mange år har han for eksempel beregnet den mongolske månekalender. Selv om videnskabernes akademi har brugt ham meget, har de alligevel afvist ham, fordi han ikke har nogen akademisk grad.

I avisen Zaluuchuudiiin Unen udtalte professor Bohr i 1969:

"Vi har fornylig inviteret hr. Sunduin Dashdamba fra Buren somon i Tov Aimag (Töv) til vores institut for pædagogik og psykologi her på universitet for at afprøve hans regne-evner. Han er særdeles dygtig til matematik. Svarene på opgaverne blev givet øjeblikkelig. På opgaven 458.800 divideret med 125 svarede han efter blot 3 minutter "3667 og 50 i overskud". På opgaven 27.152 divideret med 139 svarede han straks 190 og noget til rest, for derefter at give det fulde svar: 197 og 47 til rest.

Næste opgave var: "Hvor mange dage er der i 39 år?" Han svarede 14.244 dage. Vi troede, at Dashdamba regnede forkert og

B. Tuul

Dashdamba

sagde, at tallet måtte ende på 5. Men Dashdamba sagde blot:

"Jeg tilføjede en ekstra dag for hver af de 9 skudår". Og det passer da også, at der er 9 skudår på 39 år".

Da jeg hørte, at astrologen opholdt sig i Ulaanbaatar, inviterede jeg ham hjem, og han blev her i 2-3 dage. Vi havde følgende samtale:

- Hvorfor blev De astrolog?

"Jeg ved ikke selv, hvorfor jeg er blevet astrolog. Siden min barndom har jeg interesseret mig for matematik. Men hvad studier angår er jeg kommet igang for sent, fordi jeg skulle passe min gamle mor".

- Folk her på egnen fortæller, at De er en inkarnation efter astrologen Maam.

"Hvordan kan jeg vide, hvem jeg var i mit tidligere liv?"

- Hvem er Deres vejleder i astrologi?

"For at forstå selve astrologiens grundlag har jeg rejst en del i Mongoliet. Min vigtigste lærer er astrologen Jams fra Khentei Aimag. Han er anerkendt over hele landet. Jeg studerede flere måneder under hans vejledning og lærte på den måde at beregne månekalendareren. Men jeg har også mødt mange andre astrologer i forskellige dele af landet, og de har hjulpet mig meget. Men den gang var det ulovligt at lære astrologi. Derfor har jeg også siddet for mig selv og arbejdet med astrologiske bøger".

- Kender De mange berømte astrologer i Mongoliet?

"I vore dage findes der ikke så mange kyndige astrologer. Tidligere var der adskillige velfungerende. Men ifølge beretningerne har der været berømte astrologer som for eksempel Sangaamorpel, Mayayadam, Baljinnyam Doyod og flere andre."

- Det fortælles, at De ikke har gået i skole. Hvordan kan man så lære astrologi?

"Ja, det er rigtigt. Jeg har aldrig gået i skole. Men ved at anstrenge mig, lærte jeg den kyrilliske skrift. Og da man ikke kan foretage udvidede astrologiske beregninger uden at kunne tibetansk, så har det også været nødvendigt at lære det tibetanske sprog."

- Hvad er astrologi egentlig - efter Deres mening?

"Det er en videnskab med uendelige muligheder. Ved at bruge astrologien er det muligt at forudsige forandringer her på Jorden; stjernernes og planeternes rotation; begivenheder i kosmos; naturkatastrofer - pest, voldsom snestorm, tørke og så videre."

- I hvor mange år har De beregnet den mongolske månekalender?

"Første gang, jeg beregnede og udgav månekalenderen, var i 1969. Jeg har også sammenstillet månekalenderne for perioden 1970-2000. Det vil sige 30 år."

- Er det rigtigt, at hr. Batmunkh, der leder Buren somon, bad Dem forudsige vejret for somon-området i radioen i perioden 1970-1980 - og oven i købet fritog Dem for skat?

"Den gang var jeg tvunget til at yde 250 arbejdsdage om året i vores fælles landbrug. Men jeg havde for travlt med mine astrologiske beregninger. Så da jeg ikke opfyldte mine arbejdsmæssige forpligtelser, bad de mig om - ved hjælp af beregninger - at forudsige vintervejret, for eksempel hvor der ville falde sne og så videre."

- Har De nogen sinde haft fast arbejde?

"Nej, mit arbejde er at sammenstille kalendere. Men én gang i mit liv har jeg tjent 500 tugrik på en måned. Det er min samlede indtjening. Engang tidligt i 1970'erne inviterede ledelsen af Mongoliets Meteorologiske Institut mig til at beregne Jordens omdrejning for de næste 80 år samt månens og plejadernes [Syvstjernens] passage. De lovede mig både månedsløn og eget kontor, og de har nok tænkt, jeg ville sidde der i årevis - men jeg var færdig på en måned. Det overraskede dem temmelig meget, at jeg kunne gøre det på så kort tid."

- Hvordan foretager De beregningerne?

"Til at begynde med har jeg lært almindelig aritmetik; senere geometri og avanceret matematik."

- Betragter De Dem selv som en landskendt astrolog?

"Måske i dag, hvor der ikke findes så mange astrologer. Tidli-

gere var der et stort antal kyndige astrologer - hvem mon så ville have kaldt mig astrolog."

- Har De talt, hvor mange stjerner der findes?

"Stjerner er hele universet. Det er uden for min mulighed at tælle dem. Men sjovt nok, så har jeg prøvet at tælle stjernerne i solsystemet. Der er over 370 milliarder."

- Men ifølge den tibetanske Bomchin-afhandling skulle der være 35 lag med universer oven over os."

Om fremtiden

- Hvad vil der ske af gode og dårlige begivenheder i den næste 12-års-cyklus, der starter her fra rottens år? [januar 1997. red.]

"Krisen vil fortsætte."

- Hvornår vil mongolerne få en bedre tilværelse?

"Det begynder i år 2001."

- Hvad vil der ske i det politiske liv frem til år 2000?

"Ved præsidentvalget i 1997 vil P. Ochirbat ikke blive genvalgt. Det nuværende parlament vil fortsætte frem til år 2000."

- Hvem af de nuværende politikere er mest fremsynedes og loven-

"Det kan man bedømme ud fra deres handlinger i deres tidligere liv. Et hvert levende væsens skæbne er tæt forbundet med dets tidligere liv."

Ja, sådan er hr. Dashdamba. Hans indre storhed ses ikke udefra. Hr. Dashdamba sidder med benene over kors, ryger langsomt på sin pibe, og foretager astrologiske beregninger. Som bekendt blev Orchirbat ikke genvalgt til præsident ved valget i 1997. Så Dashdamba fik altså ret i sin forudsigtelse. Han er anerkendt som en af det 20. århundredes store astrologer i Mongoliet. ©

B. Tuul

Fra dagbladet "Ardyn Erkh".

Oversat af Bent Gynther.

Latinske bogstaver til debat

Dagbladet Ardyn Erh rapporterer, at et flertal af lovgiverne den 24. december 1997 under plenarforsamlingen stemte for et forslag om at diskutere lovforslaget, "Forberedelser til indførelse af det latinske alfabet i officiel korrespondance", fremsat af parlamentsmedlemmerne L. Bold, Ch. Saihanbileg, M. Chimedtseren og andre. Afgørelsen faldt efter en lang debat, hvor nogle af medlemmerne i op-hidsede vendinger modsatte sig, at lovudkastet overhovedet blev drøftet.

"Omstændighederne omkring det kyrilliske alfabet fremkalder et åbenlyst pres for at få det afskaffet i hele verden. Vort land er ingen undtagelse. Indførelsen af det latinske alfabet vil afgørende medvirke til at fremme Mongoliets udvikling i en ny tidsalder præget af computerteknologi", argumenterede L. Bold for sit forslag under mødet.

Forslagets forfattere understreger, at overgangen til de latinske bogstaver vil blive gennemført gradvist, hverken "i dag eller i morgen, men det forhindrer os ikke i at indlede forberedelserne på kort sigt."

"Det er farligt at lege med nationens alfabet og bogstaver", hævder deres modstandere. "Vi vil til stadighed bestræbe os på at indføre de traditionelle mongolske tegn som officielt skriftsprog."

Kilde: Email Daily News, nr. 248, ganbold@magicnet.mn, 26. dec. 1997. Oversat af Jan Koed.

Nyt undervisningsmateriale

*"Mongoliet - et land på vej!
Tværfaglig undervisning i geografi, historie og kristendomskundskab"*

Udgivet af Folkekirkelig Mission i Asien, Dansk Santalmission i samarbejde med DANIDA 1997. 32 sider til kopiering. Format A4. 595 kr. pr. sæt frit leveret.

Nye materialer, der bringer information om Mongoliet, er altid velkomne. Denne gang drejer det sig om et opgavesæt, der giver stof til et tværfagligt undervisningsforløb af ca. en uges varighed på folkeskolens 5.-7. klasstrin.

Materialet er udarbejdet af sygeplejerske Charlotte Nymann Madsen og cand. scient, PHD i fysik Jesper Nymann Madsen. Desuden har informationschef Allan Bäck, der er tidligere skoleleder, dels bearbejdet materialet, dels tilpasset det til skolernes læseplaner.

Materialet kommer vidt omkring: Fra geografi og historie over politik og hverdagsliv til fester, madopskrifter, sagn, heste, dinosaurer, shamaner - samt relationerne til Danmark. Hertil kommer så en række elevopgaver samt en lærervejledning.

Alt i alt et vældigt stof - fra de forhistoriske mennesker til nutidens gadebørn - præsenteret på blot 32 sider. Og her ligger nok materialets problem: Man har villet alt for meget på alt for lidt plads. Heftet indeholder mange gode beskrivelser, men ikke altid informationer der giver baggrund nok for at besvare opgaverne - selv om en del af dem blot kan besvares med et "ja" eller et "nej". Ikke mindst den ellers gode idé med at trække linjer til danske forhold kan volde problemer ved op-

gaveløsningen. Et enkelt eksempel: Efter en beskrivelse af urtonsystemet (det vil sige den ridende informations-tjeneste på Chinggis Khans tid) stilles eleverne over for opgaven: "Lav en sammenligning mellem udviklingen i postomdelingen i Mongoliet og Danmark fra ca. 1225 og til i dag". Hvis opgaver af denne type skal besvares mere end overfladisk, får eleverne

i 5.-7. klasse nok at gøre. Det får læreren også, hvis han skal udnytte lærervejledningens anvisninger. Her kunne man ønske sig langt mere præcise referencer til andre materialer.

Initiativet er godt, men materialet vil vinde, hvis man ved en eventuel revision får pillet lidt ved opgaver og lærervejledning. ☺

Bent Gynther

Mongoliet

Indhold

1. Geografi.....2	7. Fester.....16
- Kontrasternes land.....2	- Tsagaan Sar.....16
- Hvor stort og hvor mange.....2	- Naadam.....16
- Bjerge, ørken, minedrift.....3	- Ovoo-tilbedelses-festen.....17
- Mongoliets hovedstad, Ulaanbaatar.....3	- Mor og barn dag.....17
2. Mongolernes historie.....5	8. En Heste-legende.....19
- Forhistoriske mennesker.....5	- Nomader og musik.....19
- Attila.....5	- Legenden om Heste-hoved-instrumentet19
- I faderens fodspor.....5	9. Den mongolske vild-hest 21
- Hemmeligheden, hesten.....5	- Hestens forfader -
- Genghis Khan's død.....6	Przewalski-hesten.....21
3. Politik.....7	- Przewalski-hestens udseende.....21
- Stor-rigets fald.....7	- Fra Europa til Mongoliet.....21
- Bogdo Khan.....7	- Hvordan Przewalski-hesten fik sit navn.....21
- Mongoliet skifter politisk kulør.....7	- Fra Mongoliet tilbage til Rusland og Europa.....22
- Demokrati.....8	- Fangenskab.....22
- Hvad med fremtiden.....8	- Tilbage til Mongoliet.....22
4. Nomader.....9	10. Dinosaurer i Gobi-ørkenen.....24
- Nomade-liv.....9	- De første fund.....24
- Gher.....9	- Dinosaurer på æg.....24
- Gode manerer.....9	11. Shamanisme.....26
- Om at være forberedt.....10	- En religiøs kultur-arv.....26
- Fed-dreng, smør-dreng og græs-dreng.....10	- Ånder og dæmoner.....26
- Skole-systemet på landet.....10	- Shamanisterne og gud.....26
5. Mad og opskrifter.....12	- Mongolsk-Tibetansk Buddhisme.....26
- Hvid mad.....12	12. Danmark og Mongoliet..28
- Mælke-te.....12	- Mongolske skrifter i Danmark.....28
- Buuz og huushuur.....12	- Danskere i Mongoliet.....28
- Tanzur.....13	Lærervejledning.....30
6. Gade-børn.....14	
- Børnearbejde.....14	
- Fællesskab.....14	
- Nat-logi.....14	
- Årsagen til gade-børn.....14	
- Det nationale børne-center.....15	
- Manglende erfaring.....15	

Nyt om Gadebørns Projektet

Lidt nyheder fra Mongoliet. Dagligdagen er her meget travl. Der er mange praktiske spørgsmål og opgaver, der skal løses og der dukker hele tiden noget nyt op. Vi har haft en lang planlægnings- og etableringstid med mange praktiske gøremål. Det kræver megen snak med forskellige myndigheder og personer vedr. aftaler, skrivelser, med mere. Det er nødvendigt i opstartsfasen at få introduceret projektet på en ordentlig måde overfor de relevante myndigheder, radio, tv og skrevne medier.

Vi skulle også få lavet al de interne papirer, der er nødvendige for et center som vores: ansættelsesbreve, kontrakter, arbejdsdeling, forretningsorden, forretningsgang, samarbejdskontrakter mellem centret og andre myndigheder, fornyelse af tilladelsen fra Justitsministeriet, udfyldelse af ditten og datten papirer til told- og skattemyndigheder vedrørende projektet og projektansattes lønforhold, og så videre. Den slags opgaver var der hele tiden.

Samtidigt med al disse mange uendelige praktiske opgaver har vi haft tid til at diskutere om projektplanlægning, kursus- og efteruddannelser, gennemførelse af mini-projekter, at ansætte 4 "frivillige" medarbejdere til projekterne.

Projektet som sådan kører nu godt, og alle vores projektmedarbejdere yder deres bedste for at gøre en god indsats.

Vores faste stab består, foruden mig og Finn, af Otgon (manager/adm. medarbejder), Oyuna (socialarbejder), Saranbaatar (socialarbejder) og Enkhbayar (chauffør).

Saranbaatar er en nyuddannet ung mand. Vi har ansat ham, dels på grund af hans engelske sprogfærdigheder af hensyn til Finn,

dels på grund af hans erfaring med arbejdet med sommerferiebørn.

Otgon er dr. i økonomi, og hun er en pålidelig og flittig medarbejder.

Oyuna er historiker af uddannelse og har undervist på en EFG-skole. Hun er også en pålidelig medarbejder med en god portion af sund fornuft, især for så vidt angår pædagogik og børnepsychologi.

Især de to sidstenævnte henter vi megen hjælp fra.

Enkhbayar er elektriker af uddannelse og har kørt bil nogle år for et privat firma. Han er også en flittig medarbejder, der arbejder loyalt i projektets interesse.

For at støtte medarbejderne i deres efteruddannelsesbestræbelser, har vi organiseret engelsk kursus i nogle uger. Underviseren var min datter Burma. Men det vidste sig at være en vanskelig opgave for kursusdeltagerne at komme i tide til undervisningen. De havde alle så travlt med jobbet, at jobbet blev prioriteret højere end kurset. Derfor har vi droppet den engelske undervisning indtil videre. Men vi vil fortsætte med undervisningen lidt senere, når vi får lidt mere fred og ro. Men til gengæld viste EDB-kurset, som vi har tilmeldt os, sig at være en allertidens ide. Nu kan vi alle bruge MS-Word, excel, internet, MS-dos og Norton.

I juli og i august har vi fået udvidet staben med 4 frivillige medarbejdere, der kun kommer 4 eftermiddage om ugen. Efter aftale kommer de tidligere for at hjælpe os i travle perioder. Hver fredag holder vi personalemøde på centret. På mødet fremlægger alle de aktiviteter, som de har udført i den forløbne uge. På mødet drøfter vi planlægning af den kommen-

de uges opgaver, lægger strategi på løsninger. Samtlige medarbejdere deltager i mødet.

I projektansøgningen har vi glemte at søge penge til rengøring. Det vidste sig, at vi ikke selv kan magte at gøre rent efter en lang og travl arbejdsdag. Derfor har vi i august ansat en mand både til at gøre rent og klare VVS-arbejde. Sådan ser vores medarbejderstab ud.

Hvis Dansk Mongolsk Selskab allerede har fået indsamlet midler, kan vi jo bedre tillade os at anvende Danida-budgettet til at dække lønudgifter til de frivillige og en rengøringsmand. Der er brug for ekstra penge. En frivillig modtager 44\$ om måneden, de andre 4 (inkl. rengøringsmand) får 31\$ om måneden. Sådan ser lønniveauet for skolelærere ud for 8 timers arbejde. Vores frivillige medarbejdere får derfor ikke de værste lønninger. Især når man tager det forhold i betragtning, at vores frivillige og rengøringsmanden ikke arbejder på vores center 8 timer dagligt. Men når vi får stablet et indkvarteringsprojekt på benene, bliver det nødvendigt at give dem lidt bedre lønninger. Lønningerne skal heller ikke være så høje, at projektet senere ikke er økonomisk bæredygtig. På grund af de ændrede betingelser får vi alligevel stort behov for yderligere støtte fra Danmark via fundraising.

Efteruddannelse

Vi har gennemført vores første kursus for socialarbejdere for ca. 3 uger siden. Der deltog 31 personer, inklusive vores egne 9 medarbejdere (fastansatte og frivillige). De fleste af deltagerne havde en akademisk baggrund og en langvarig erfaring som skolelærere. Vi havde lange planlægningsmøder og

forberedelse inden kurset - både om det praktiske og det indholdsmæssige.

De forventede rullegardiner fra Danmark var endnu ikke dukket op. Så vi måtte købe gardinstof. Amgalan, vores frivillig, har syet gardinerne i sidste øjeblik, med fejl endda. Fejlen blev så rettet den dag, kurset begyndte. Vi havde nogle dages bekymringer om, hvordan vi skulle få hængt gardinerne op.

Finn skulle vise sine lysbilleder fra sin ansættelse i Frederiksværk i 1970'erne på kursets anden dag, ifølge programmet. Dashn-jams snedker havde ellers lovet at hjælpe os, men desværre blev han forhindret på grund af dødsfald i familien. Så der var panik i luften i weekenderne, hvor vi havde meget travlt med rengøring, vinduespudding, oversættelse, med mere.

Finn ville gerne have nogle opslagstavler hængt op på væggene, så fik vi Tcerenpurev, Enkhbayar og Saranbaatar til at klare opgaven. Almindelige opslagstavler findes ikke her i landet. Så det måtte fremstilles af os selv. En har købt glas, kaffe, te, sukker, termokander, stof, gulvtæppe, toiletteppe, med mere, mens min datter Burma hjalp os med at oversætte tekster og skrev på computeren, som også i sidste øjeblik gik i stå på grund af de ustabile strømforhold. Derfor blev hun sendt over til Tunga's kontor for at afslutte opgaven. Vi andre ringede rundt, afleverede invitationer til deltagerne. Der findes ikke et postvæsen her, som man kender det fra Danmark. Så der var virkelig travlhed på vores center, som hedder DAMOST (DANSK-MONGOLSK Socialtræningscenter). På mongolsk skriver man DAMOCT og meningen er det samme.

Kurset varede i 4 dage og var vist et vellykket kursus. Alle var

DAMOST

tilfredse. Vi havde alle også gjort alt, hvad vi kunne. De fleste ønskede nok lidt mere psykologi og teoristof kombineret med praktisk stof, ifølge evalueringsskemaerne. Derfor skal I tænke over, om vi ikke kan få en psykolog eller en underviser a la Annelise (med kendskab til organisations- og udviklingsteorier især med tilknytning til en institution/organisation) med herover for at give noget nyt stof til kurserne i fremtiden.

Oplysningsarbejde

Vi har gjort os megen umage for at oplyse den brede offentlighed om projektet på en realistisk måde. Finn og jeg blev interviewet tre gange i mongolsk radio. Jeg blev kontaktet af en journalist, der ville gerne skrive en artikel om mig, der har opholdt sig igennem længere tid uden for Mongoliet.

Der kom en stor artikel ud af det i Det Revolutionære Partis avis. Jeg har lagt vægt på at oplyse om vores to foreninger, om Danmark og danskere, og om projektet. Artiklen blev rost af mange. Den vil jeg ved en lejlighed oversætte og sende.

Vi har inviteret TV og regeringsavis "Ardjin Erch" i forbindelse med åbningen af centret samt vores første kursus. Børnepolitets medarbejder Nyamdavaa har brugt "Save the children", England, og Damost's familieprojekt som et godt eksempel på vellykkede uden-

landske projekter. Hans chef, Muron, en meget respekteret kriminolog, har i et interview nævnt vores projekt som et positiv udenlandsk tiltag for løsning af gadebørnsproblemer.

I forbindelse med oplysning og information har vi tænkt at udgive en mindre brochure eller et "blad" om forskellige emner (for eksempel misbrug, seksuelt overførte sygdomme, ernæring, med mere). Målgruppen kunne være forældre, gadebørn, og andre.

Projekt Gadebørn

Uddannelses- og arbejdsstræning for en gruppe unge gadebørn i alderen fra 11-17 år.

Som I allerede har hørt har vi her til projektet knyttet 16 gadebørn i teenagealderen. Jeg føler mig rimelig usikker omkring deres alder. Det er min fornemmelse, at nogle af dem er ældre end de foregiver sig at være. De deltager i undervisnings- og arbejdsstræningstiltag hver dag fra kl. 14.00 til 18.00 på vores center.

Vi deler vores toilet og lokaler med dem. Det betyder, at de kan komme til os, hvornår som helst, de har behov for at snakke med os. Nogle af drengene har været med til at reparere borde og stole til undervisningslokalet. De var blevet simpelthen så flotte, at vi er stolte af at vise dem frem, hvergang der kommer gæster hos os.

Nogle af pigerne og drengene var med til at lave et vægmaleri sammen med en kunstmaler. Vi har nu lavet en aftale med kunstmaleren, der underviser på en kunstskele, om at give et 3-måneders kursus til en af pigerne, som han fandt talentfulde. Undervisningen er desværre ikke gratis.

De unge mennesker lærer ellers mongolsk, engelsk, matematik, etik og mere. De virker meget interesserede i undervisningen.

Men de kan være lidt ustabile nogle gange. Vi indså meget hurtigt, at det er svært at stille krav til dem, så længe vi ikke kan byde dem mere end undervisning og arbejdsstræning. De går jo tilbage til deres elendighed og huller.

For projektets helhed og sammenhæng er det nødvendigt at give børnene mulighed for at bo under rimelige normale boligforhold. Idag har vi dem kun i 4 timer dagligt og ingen af os kan blande os i hvad de beskæftiger sig med resten af tiden. Dvs. der er reelt ingen socialpædagogisk indsats overfor børnene.

Hvis der sker noget alvorligt med børnene prøver vi at hjælpe dem så godt, som vi kan, men hjælpen bliver meget sporadisk og begrænset. Nogle gange bliver de for eksempel fanget af politiet på grund af deres kriminelle handlinger eller bliver overfaldt af andre unger. Hvis det er alvorligt, kører vi rundt efter dem for at yde noget hjælp. Derfor synes jeg, at det ville hjælpe børnene at leve under en livsramme med normale livsrytmer. Vi har nu derfor arbejdet i flere uger for at skaffe en bolig for dem. Vi fandt da til sidst en bolig for dem. UNDP har lovet at hjælpe os med isolering og istandsættelse af huset.

Projekt Familier

På grund af elendige livsvilkår uden nogen form for økonomisk og anden støtte er mange familier fra lav-indtægtsgrupper ikke i stand til at sende deres børn i skoler og i børnehaver. Deres økonomiske situation medvirker til skabelsen af sociale problemer i stort omfang. Familiestridighed, alkoholisme, manglende overskud til at vise omsorg, og lignende er blevet dagligdag for disse familier. Derfor er mange børn tvunget til at forlade deres hjem for at finde

større tryk, frihed og selvbestemmelse i storbyens gader, selv om denne tilværelse kræver større "opfindsomhed" end at være sammen med deres familier.

Jeg har besøgt 20 familier i Bayangol distriktet sammen med vores medarbejder Oyuna. Vi har valgt distriktets 2 horoo (2. og 10. horoo), fordi begge horoo har udvist stor interesse for projektet.

Disse 20 familiers livstilstand var mildt sagt mere end elendig. Mange af dem har ingen indtægter udover at sælge cigaretter stykvis eller at vaske biler i sommerperioden. Arbejdsløshed er det største problem for disse familier. På trods af fattigdom har familierne i gennemsnit 5-6 børn. Et flertal af familierne har mindst 2 børn, der ikke er skolesøgende. Mange børn er allerede begyndt at løbe hjemmefra. En af familierne har for eksempel haft tre børn på gaden over 1 år.

Af disse 20 familier har vi valgt 6 familier, som værende familier, der er i stand til at deltage i rådgivning og undervisning samt indgå i et familienetværk. De 6 familier har tilsammen 30 børn under 18 år. Projektet kører godt. Oyuna er ansvarlig for projektet fra centrets side og vores to frivillige holder kontakten med familierne og respektive myndigheder samt fungerer som mellemlid mellem centret og familierne. Vi har udarbejdet en kontrakt med familierne og deres horoo, således at de er bekendte med projektformål og gensidige pligter. Familierne bliver besøgt uanmeldt af vores frivillige. De bliver inviteret til rådgivningsmøde eller bare til en forældretræf på centret en gang om måneden.

Vores frivillige arrangerer forskellige "kurser" i for eksempel madlavning, strikning og andet. Allerede efter 2 måneder kan vi

nu se positive resultater. Nogle få forældre har fået job, deres bolig er blevet mere indbydende at komme i, børnene er nu sendt i skole, korterevarende kurser og så videre. Forældrene synes mere optimistiske og virker, som om de tror mere på sig selv. Vi betaler 15.000 tug/19\$ pr. familie. Beløbet er selvfølgelig ikke høj, men efter min mening nok til at give dem optimismen og livsgnist til tilbage. Hvis det lykkes os at indsamle noget tøj og skolesager for børnene, vil det være en god ide.

Konkret behov for material og anden støtte

Som det fremgår af beskrivelserne fra de enkelte projekter, er der stort behov for hjælp og støtte fra Dansk Mongolsk Selskab's side. Det drejer sig ikke kun om tøj, støvler med mere, men også luse-shampoo og midler til køb af indkvarteringsstedet for vores børn inden vinterens hårde kulde.

Antallet af børn, der er nu omfattet af projekterne, er nu nået til 46 (inklusive familieprojektet). Tallet må betragtes som værende minimal, og hvis der skulle findes midler til anskaffelse af undertøj, varm overtøj, trøje, sportstøj, hæfter, huer, støvler, shampoo, vitaminer, med mere til ca. 100 børn, (5-15 årige børn) kunne vi bruge dem til at yde akut hjælp til mange gadebørn, der befinder sig i en miserabel situation i alle henseender. Vi får desuden mange henvendelser fra fattige forældre om støtte og hjælp. Det ville være ønskeligt, hvis vi havde noget lignende her, således at vi kan yde en smule hjælp til de forældre, der virkelig ønsker at hjælpe deres børn. ☺

Bulgan Njasma

E-mail: Damost@magicnet.mn

Støtteforeningen "Projekt Gadebørn i Mongoliet"

Styregruppen bag Dansk Mongolsk Selskab's gadebørnsprojekt i Ulaanbaatar, Mongoliet, har nu stiftet en støtteforening: "Projekt Gadebørn i Mongoliet". Foreningen har som eneste formål at rejse midler til de aktiviteter og projekter, der iværksættes i og omkring vores uddannelsescenter i Ulaanbaatar, DAMOST (DANish MOngolian Socio-educational Training-center).

I øjeblikket drejer det sig om to projekter rettet mod gadebørn, men også andre projekter og aktiviteter kan selvfølgelig komme på tale.

Det ene projekt er køb og drift af en hytte, hvor 15 af de større gadebørn nu bor. Der er tale om nogle af de mere toneangivende gadebørn, som andre i gadebørnsmiljøerne ser lidt op til. Ungerne har selv gjort hytten istand og står - sammen med en ung frivillig fra Damost centret - for alt det praktiske i hverdagen. De kommer dagligt på Damost centret, hvor de hjælper til og får undervisning. Det er utroligt vigtigt for de socialfaglige medarbejdere på Damost centret at have denne kontakt til gadebørnsmiljøet.

Det andet projekt er "adoption" af 6 stærkt truede familier med i alt 30 børn. Børnene er i overhængende fare for at blive gadebørn. Familierne får en mindre økonomisk støtte, men mindst lige så vigtigt er det, at familierne nu er en del af et netværk, der mødes på centret, hjælper hinanden og deltager aktivt i familieorienterede aktiviteter.

Støtteforeningen starter i disse dage en indsamling, hvor vi målrettet henvender os til en del husstande og virksomheder, herunder til medlemmer af Dansk Mongolsk Selskab. Der vil blive udsendt en

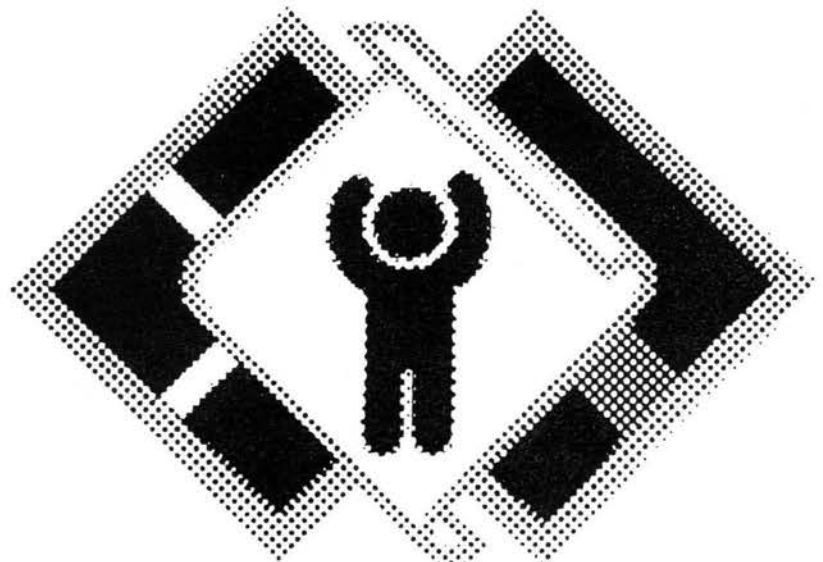
lille oplysningsfolder om projektet bilagt giroindbetalingskort.

Vi håber meget, at du og din familie med et sponsorat vil være med til at hjælpe os igennem det næste års tid med disse projekter. Vi har lagt op til et månedligt sponsorat på kr. 150 pr. husstand, men det er naturligvis helt op til hver enkelt, hvor meget man ønsker og formår at støtte projektet med.

Hvis du kender andre - virksomheder, venner eller bekendte - der kunne tænkes at støtte projektet, hører vi meget gerne fra dig. Du kan kontakte Ole Rønsholdt eller Leif F. Petersen på telefon 3314 0058, eller skrive til

Støtteforeningen "Projekt Gadebørn i Mongoliet"
Fuglebo 2, 2000 Frederiksberg
giro nr. 1-670-7805

Ole Rønsholdt

DAMOST

At flyve over mongolernes land

At flyve med helikopter har altid fascineret mig. Det har Mongoliet også. Så da jeg under et besøg i landet fandt ud af, at man kunne kombinere de to ting, var det med at få ideen realiseret hurtigst muligt.

Da jeg har et rejsebureau, er det nok nemmere for mig end for så mange andre at få realiseret rejsedrømme. Med de vanskeligheder, jeg af erfaring vidste, at der kunne være i Mongoliet, skrev jeg følgende til de deltagere, der havde meldt sig til turen:

"Mongoliet er et fascinerende land. Tempo og organisering i Mongoliet er ikke som i vor velordnede del af verden. Derfor vil en rejse til Mongoliet, specielt når man bevæger sig udenfor hovedstaden, let få karakter af ekspedition. Heri ligger det spændende ved at besøge landet.

Enhver rejse til Mongoliet indeholder overraskelser. Landet er besøgt af så få turister, at der ikke har været basis for væsentlig udbygning af turistsektoren. Der er nu åbnet for turistbesøg i alle egne af landet. Det er blot meget vanskeligt og tidskrævende at komme rundt. En rundrejse i Mongoliet kan faktisk kun lade sig gøre på

en rimelig tid med helikopter. Derfor har jeg valgt denne transportform.

Jeg har gode og pålidelige samarbejdspartnere i Mongoliet, som gør alt hvad de kan, for at gennemføre opholdet som planlagt. Men det uforudsete er til at forudse i Mongoliet. Alle skulle hermed være advaret. Det bliver en af jeres livs mest spændende rejser."

Alle deltagere var rejsevante og de gav alle efter turen udtryk for, at det havde været en af deres mest spændende rejser. Vi begyndte med et par dage i Ulaanbaatar, derefter med helikopter til Karakorum, hvor vi boede i turistger et par dage. I bus besøgte vi Erdenezuu Hiid klosteret og med helikopter til Shanti Hiid kloster og Orkhan vandfaldene. Det var et af de steder, hvor misundelige blikke fulgte os, da vi lettede. Vi havde mindre end en times flyvning tilbage til vor ger. De andre havde ca. 5 timer på jordvej til den samme lejr.

Fra Karakorum fløj vi ud på landet, hvor vi overnattede hos nomader. Igen en af de helt specielle oplevelser, som deltagerne selvfølgelig var blevet forberedt på. Den traditionelle kost

adskiller sig jo noget fra den danske. Efter dette stop fløj vi videre mod Gobi ørkenen, hvor vi på vejen landede og så fascinerende helleristninger. Vi overnattede to nætter i turistger nær Dalanzadgad. Herfra fløj vi ud til et af de steder, hvor der udgraves dinosaurer. Vi fik lov til at stå med både knogler og skildpaddeskjold i hånden.

I alt landede vi mere end 10 steder, blandt andet tog vor pilot os med på besøg hos sin søster og svoger, der boede i en ger ude i Gobi.

På baggrund af sidste års succes gentager vi turen i år, ja den første tur er allerede næsten udsolgt, så vi vil lave to ture i år. De finder sted 21. juli - 4. aug. og 31. juli - 14. aug.

Har du lyst til at flyve med os over mongolernes land, kan du ringe til Cultours og få tilsendt et mere detaljeret program.

Med venlig hilsen

Torsten Granov

Cultours, Dr. Magrethesvej 11, 8200 Århus N.

Telf: 8610 8605; fax: 8610 8648

E-mail: Cultours@post4.tele.dk

Mongoliet - i Haslund-Christensens fodspor

Da den danske opdagelsesrejsende Henning Haslund-Christensen i 1923 sammen med en gruppe kammerater rejste til Mongoliet var ideen at skabe sig en levevej i frihed og i pagt med den store natur. De ville tage moderne danske landbrugsmetoder med for at vise, at man måtte kunne få mere ud af landet end den traditionelle nomadekultur kunne.

Når vi kalder rejsen "I Henning Haslund-Christensens Fodspor" er det fordi vi vil lave en rejse, der bringer os i tæt forbindelse med den mongolske natur, de vidstrakte stepper med deres nomadebefolkning, som vi vil søge kontakt med og bo blandt. Vi vil opsøge historiske seværdigheder for at få indtryk af en ældgammel kultur. Og vi vil opsøge det moderne Mongoli for at få indtryk af et land, der gennemgår store omvæltninger. Ved at gøre Henning Haslund-Christensen til omdrejningspunkt kan vi komme til at forbinde disse ting - og samtidig få noget at vide om denne spændende person og om dansk etnografisk forskning. Rejseleder er konsulent Anne Vierø Hansen.

Program

Fredag, 9. juli: Vi rejser fra København via Moskva til Ulaanbaatar og efter ankomsten til Bayangol Hotel bliver der mulighed for en slentretur i byens midte. Vi er trætte efter den lange flyvetur.

Lørdag, 10. juli: Vi ser Ulaanbaatar, Gandan Klosteret, Bogdo Khans (den

sidste levende Buddha) Palads, det danske gadebørnsprojekt med mere.

Søndag, 11. juli: Denne dag kommer helt til at stå i Naadams tegn. Det er den traditionelle mongolske festdag, hvor man konkurrerer i bueskydning, ridning og brydning. Der er et rigt folkeliv.

Mandag, 12. juli: Nu begynder eventyret for alvor. Vi fordeler os i vore jeeps og kører mod vest ud af byen. Vi stopper adskillige gange undervejs, når vi ser noget interessant. Sidst på dagen når vi frem til Bayan Gobi gerlejr, hvor vi bor i traditionelle filteltte.

Tirsdag, 13. juli: Vi kører videre til Karakorum, Chinggis Khans berømte udgangspunkt. Undervejs ser vi klostret Erdenezu, hvor der stadig er aktive munke. Er vi heldige kan vi overvære en af deres ceremonier. Vi skal se den store granitskildpadde, og vi skal se byen. Vi sover i ger-lejr ved Karakorum.

Onsdag, 14. juli: Landskabet og viderne nydes. Der stoppes og fotograferes. Vi skal køre, men det er vigtigt, at sjælen kommer med. Vi sover i telt - helst ved et sted, hvor vi kan bade.

Torsdag, 15. juli: Videre, heste, muldyr, ørne, gribbe gæs, kameler, vildtimian, mongoler. Vi passerer Selenga Floden og sover i telt.

Fredag, 16. juli: Måske kommer vi igennem en by, hvor der er marked. Måske ser vi en mongol, der med sin lange stanglasso er ved at fange en hest. Måske punkterer en bil. Måske får I en tordenbyge eller også ser vi bare en dobbelt regnbue. Men vi oplever Mongoliet tæt på. Måske finder vi i dag den bedste lejrplads.

Lørdag, 17. juli: Vi ankommer til Erdenebulgan, byen ved Zobelstletten, hvor Haslund og hans kammerater slog sig ned i 1923. Vi skal se egnen og bo på Danskerklippen højt over den smukke flod.

Søndag, 18. juli: Vi går en tur i egnen og kører mod Morön, hvor vi skal se byen, det naturhistoriske museum og shoppe. Derefter til de ældgamle sten-steler, der pludselig står midt i

det hele. Lejr ved floden, hvor der er godt at bade. Lejrbål under stjernerne.

Mandag, 19. juli: Mod nord til Mongoliets største sø, Hobsegol, hvor vi bor i ger-lejr, som vi efter ekspeditionslivets strabadser oplever som luksuriøse. Tænk, der er en brusler. Stedet er meget smukt, Vi slapper af og hører traditionel folkemusik i lejren.

Tirsdag, 20. juli: Tilbage mod Morön.

Onsdag, 21. juli: Vi flyver fra Morön tilbage til Ulaanbaatar. Dagens program afhænger af, hvornår der flyves.

Torsdag, 22. juli: I dag vil vi se Ulaanbaatars omegn og måske besøge et mejeri, hvor der arbejdes efter danske principper.

Fredag, 23. juli: Reservedag - men programsættes på stedet.

Lørdag, 24. juli: Vi skal flyve fra Ulaanbaatar via Novosibirsk til Moskva, hvor vi får en overnatning. Måske har nogen lyst til at tage ind til Den Røde Plads om aftenen.

Søndag, 25. juli: Vi flyver fra Moskva til København.

Forudsætninger

Nok mest, at man kan tage dagen og vejen, vejret og forholdene som de byder sig, og man skal være indstillet på at få det bedste ud af det, hvor man er. Man skal nok ikke have væsentlige legemlige skavanker og være indstillet på at sove i telt, ellers er der ingen betingelser. Men det skal understreges, at det er mere en ekspeditionsrejse end en turistrejse. Om sommeren er der varmt i Mongoliet, over +30°C. Alligevel skal man have en regnfrakke med. Alt er mere primitivt, men foregår også i et roligere tempo end i Danmark. Tingene sker, når de sker og ikke på klokkeslet. Det må man finde sig i. Vi kommer til at køre ca. 1600 km.

Rejsedato 7. - 24. juli 1998. Den koster 15.995 kr. Rejsenr. 80629. Henvendelse hos Kurt Jensen, telf: 3311 8833, HOF Rejser, Købmagergade 26, 1150 København K.

En vidunderlig rejse til Mongoliets blomstersteppe

Derfor vælger man en Jørgen Bitsch Safari:

Det er af helt afgørende betydning, at rejsearrangøren har stor erfaring, når målet er et så usædvanligt område som Mongoliet. Jørgen Bitsch Safari har i Mongoliet mere erfaring end alle andre rejsearrangører tilsammen. Vi var de første og i mange år de eneste i Hujirt, Gobi og Altai. Den gang pragtfulde mål, men i dag ødelagt af masseturisme. Jørgen Bitschs bog "Ukendt Land" har gjort ham til "Persona Grata" hos de mongolske myndigheder. Vi står os så godt med mongolerne, at muligheder, der er lukket for andre, er åbne for os.

Det smukkeste:

Mere end 40 år af sit liv har Jørgen Bitsch tilbragt på rejser til alverdens lande. Ca. 50 gange har han været i Det Ydre Mongoli. Mongoliet får førsteprisen som det smukkeste land i verden.

Bjergene:

De er smilende og venlige, på sydsiden dækket af grønt græs med hundredevis af forskellige blomster. På nordsiden, hvor der er mere fugtigt, har de en parok af lærketræer.

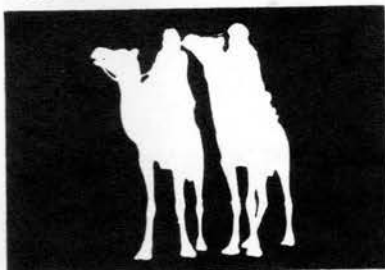
Dalene:

Vandrer man i dalene, opdager man, at det, der på afstand ser ud som græs, er myriader af blomster. Mange af dem er så veltugtende, at der står en parfumeduft i ens spor. Et sted er steppen rød, et andet sted gul eller blå alt efter hvilke blomster, der dominerer. En bestemt græsart giver sine steder steppen sølvfarve, der i modlys ved solnedgang veksler til guld.

Oplevelser:

Vi flyver til Beijing. Overnatning og mulighed for at se Den Store Mur og Minggravene. Derfra med fly til Ulaanbaatar, hovedstaden i Mongoliet, hvor vi besøger Dinosauriemuseet og Bogdo Gegen Paladset.

JØRGEN BITSCH SAFARI

Derefter bliver vi indbudt til Gandan Klosteret, hvor vi overværer ceremonier, som ledsages af ritualer med trommer og trompeter som for århundrede siden. Men alt dette blegner i sammenligning med vore oplevelser på ekspeditionen til Mongoliets blomstersteppe.

Jørgen Bitschs Mongoli:

Efter mange og lange ekspeditioner i Mongoliet har Bitsch for nogle år siden fundet et naturparadis, et Sangri La, der i storhed overgår alt. Dette område, som er større end Danmark, har Jørgen Bitsch Safari "patent" på. Her kan vi møde en verden, der ikke er forurenset med turister. Her er vort paradis.

De første dage ser vi mongolernes ger (telte), der ligger som hvide champignons på den grønne steppe, men derefter kommer vi til et terræn, der er helt mennesketomt. Her bor krontraner og andre fugle. Vi ser hjorte og måske også bjørn og ulv. Det er med ærefrygt, man bevæger sig gennem denne storslåede natur. Man føler sig privilegeret af skæbnen!

Strabadser eller ej:

Frit valg! De sportslige vil finde masser af udfordringer i bjergene langs vor rute og ved vore lejre. Det normale er, at vi vandrer 6-12 km pr. dag i et let terræn. Gangbesværede har mulighed for at køre med jeep eller yakoksekærre. Ved lejrene er der rig mulighed for individuelle små og store ekskursioner.

Udstyret:

Fra Danmark medbringer vi de fornemme svenske Fjellräven bjergbestiger-telte med termooversejl. Der er vist ingen, som foretrækker i stedet at overnatte på noget luksushotel. Vi medbringer en stor ger som spisestue.

Vi er vist den eneste ekspedition i verden, som medbringer yakoksekærre, men når vore biler sidder fast i floder eller andet vanskeligt terræn, lader vi os ikke sinke. Kærreterne går gennem alt, og kan de ikke bunde i floderne, da sejler de, og yakokserne svømmer!

Desuden medbringer vi nogle af de dejlige små mongolske heste, og selv mange af de folk, der ikke har redet før, bliver entusiastiske ryttere.

Enhver kan deltage uanset alder, blot de er unge af sind. Og vor lille ekspedition har 10 mongoler med til at hjælpe os og for at sikre, at ekspeditionen bliver deltagernes livs rejseoplevelse.

Dato og pris:

dato: 15. juli - 1. august 1998.

pris: 24.900 kroner.

Tilmelding:

Snarlig tilmelding er tilrådelig, da safarierne ofte er udsolgt ½ år i forvejen. Forlang brochure og yderligere information hos ekspeditionslederen Jørgen Bitsch, Jørgen Bitsch Safari APS, Clausholm, Drødhøjvej 9, 8420 Knebel. Telf/fax: 8635 6095.

Dansk lydhistorie på Internet

Henning Haslund-Christensen - lydoptagelser på Internettet.

Statsbiblioteket i Århus udvider nu sin lydjeneste på Internet. Sidste år startede statsbiblioteket sammen med en række andre institutioner et projekt, der skal gøre historiske lydoptagelser tilgængelige på nettet.

Projektet åbnede med fem lydoptagelser, bl.a. med Kong Christian X, Cirkusrevyen årgang 1935 og danske politikere fra 1913 og frem. Med udvidelsen er antallet af tilgængelige lydoptagelser fordoblet. Bl.a. er det nu muligt at høre Henning Haslund-Christensens optagelser fra

hans Mongoliet-ekspeditioner i 1930'erne.

De seneste godt 100 år har det været muligt at optage og gemme lyd. For fremtidens historikere kan det blive meget værdifulde kilder til forståelse af vores tid.

Dansk Lydhistorie kan ses og høres på Internet-adressen: www.sb.aau.dk/dlh/.

RB

ÅRHUS STIFTS-TIDENDE
14. DEC. 1997

DANSK MONGOLSK SELSKAB

GER Nr. 23 - November 1997

Tur til det vest-sydvestlige Mongoliet fra Altai til Gobi 19. juli - 8. august 1998

Vi flyver med SAS til Beijing og derfra til Ulaanbaatar, Mongoliets hovedstad.

Ved ankomsten og ved afrejsen fra Mongoliet har vi en hel dag i hovedstaden, hvor vi skal se Gandan Templet, Bogh Khan Museet, det meget fine Kunstmuseum og selvfølgelig det Naturhistoriske Museum med de berømte dinosaur skeletter og eg.

Vor ekspedition videre fra hovedstaden foregår i russiske jeeps, som kan klare de utroligste strabadser og som vore mongolske chauffører kan reparere med forhåndværende materialer. Vi medbringer hjælp til madlavning og en tolk og skal bo i egne medbragte (eller lejede) telte.

Vor vej går først direkte mod vest til egen omkring Khovd, hvor store søer, ferske eller salte, ligger afgrænset af de høje Altai bjerge med vest og store klitområder mod øst.

Derefter drager vi fra byen Altai mod syd til Bayan Toorol, der ligger i Gobi ørkenen nord for Gobi Nationalpark. Vi skal besøge den fredede klippe Eej Khayrkhan (Den Hellige Moder), der som Ayers Rock i Australien ligger midt i ørkenen, forment af vind og vejr, som om den var bygget af Gaudi.

Vi fortsætter mod øst i Gobi gennem forunderlige bjergpas og stenformationer i gult, grønt og rødt. Vor sidste stop før turen går til Ulaanbaatar er søen Böön Tsagan, der med sine klitter og salte bølger fremkalder minder om Vesterhavet. I klipperne tæt herved fandt danskeren Olsen i 1923 det første eg af en dinosaur.

Undervejs får vi mulighed for at se blandt andet mange store rovfugle, inklusiv munkegribbe, og troner, som yngler i Mongoliet. Ved søerne er der et rigt fugleliv. En del trækfugle fra Sibirien er allerede ved at indfinde sig. I ørkenen træffer vi springmus, asiatiske vilde sæler, antiloper og ræve. Desuden får vi mulighed for at se stepperens blomsterflor og den mere sparsomme vækst i ørkenen. Vi besøger undervejs kloster og historiske steder, op da det er på denne tid, at man afholder Naadam (den årlige sportsfest med

kapridning, brydning og bueskydning) ude lokalt, håber vi, at komme forbi et af disse arrangementer.

Minimum 8 og maksimum 12 deltagere. Pris 24.000 kroner med alt inklusive bortset fra drikkevarer og sygesikring (obligatorisk). Sidstnævnte arrangeres som gruppe, så vi får rabat.

Program kan rekvireres ved fremsendelse af frankeret (5 kr) svarkuvert. Tilmelding senest 1. marts 1998 ved fremsendelse af navn og adresse samt 1.500 kroner pr. check.

Birgith Sloth
Teglårdsvej 601, 3tv
DK-3050 Humlebæk
Telf/fax: 4919 1626

DANSK MONGOLSK SELSKAB

GER Nr. 23 - November 1997

Mongoliets uendelige græsland mellem bløde grønne bjerge brænder sig straks fast på nethinden. Hjulspor løber det ene øjeblik gennem mennesketomme sletter, hvor vilde dyr boltres sig i det frie liv. Næste øjeblik befinder man sig i en ny dal med mylder af nomader, deres telte og masser af heste, kameler, kær, får og geder. De gæstfrie mongoler deler gerne ud af gæret hoppemælk og tørret ost.

På rejsen oplever man lamaistiske templer med messende munke; stedet hvor Chinggis Khan byggede sin hovedstad Karakorum; mongolernes nationale festdag med hestevæddeløb, brydning og bueskydning; vilde heste; men fremfor alt storslåetheden i den flotte natur.

1998 er 30 året for Danmarks og Mongoliets anerkendelse af hinanden. Men de dansk-mongolske relationer går meget længere tilbage. I 1920'erne grundlagde en flok danskere, bl.a. Carl Krebs og Henning Haslund-Christensen, en forsøgs gård i den naturskønne Zobelal, hvortil turen også går.

Dag 17 til 19. Ankomst til Ulaanbaatar med tempel- og museumsbesøg, mulighed for indkøb og møde med Mongolsk Dansk Selskab.
Dag 20. Afgang Ulaanbaatar.
Dag 21. Ankomst København.

Afrejse: 6. juli
Hjemkomst: 26. juli
Pris: kr. 24.900
Enkelteværelsesstillet: kr. 2.500
Prisen inkluderer fly, landarrangement, overnatninger med halvpension. Prisen er baseret på min. 10 deltagere.

Dag 1. Afrejse fra København.
Dag 2. Ankomst til Ulaanbaatar. Indlogering på hotel.

Dag 3. Vi oplever starten på Naadam festen i hovedstaden. Det er årets største begivenhed med hestevæddeløb, bueskydning og brydning. Op ad dagen med minibus og jeep til Hugu-Khaan bjergene, hvor der overnattes i små telte ved Erdene Hamba templet, som ligger i en særpræget og smuk dal.

Dag 4. Ankomst til Karakorum. Indlogering i „Nomin“ gerhotel. En Ger er et rundt filletelt. Resten af dagen kaster vi os ud i det lokale Naadam mylder.

Dag 5 og 6. Besøg i Erdene Zulu kloster fra 1585. Derefter skal vi se et tyrkisk monument fra 700-tallet. Vi tager ture ud over sletterne, hvor vi oplever det traditionelle mongolske familieliv på steppen med malkning og hesteridning.

Dag 7 til 9. Videre med minibus og jeep nordpå fra Karakorum til Danskegården ved Erdenebulgan i Hovsgol Aimag. Vejen går gennem Bulgan Aimag med besøg på det lokale museum. Der overnattes i små telte.

Dag 10 og 11. Ankomst til Erdenebulgan med overnatning i ger. Igen går vi på familiebesøg, og vi ser de danske historiske steder. Aftenen byder på folkemusik.

Dag 12. Vi ankommer til Morón, tager på museumsbesøg og ser et forhistorisk monument på steppen. Overnatning i små telte ved Delger floden.

Dag 13 til 16. Rejser tilbage til hovedstaden. Undervejs ser vi vilde heste, gør stop ved ruiner og besøger mongolske familier, hvor vi prøver den traditionelle mongolske mad.

Mongoliet

Rejseleder: Rolf Gilbert

Interesserede kan henvende sig til:
Travel Life, Kongens Nytorv 21, 1. sal, 1050 København K.
Telefon: 3315 5744 - Fax: 3315 5758

Rejsereklame

Ger vil gerne bringe andre oplysninger om rejser til Mongoliet, så har nogen læser kendskab til planlagte rejser, modtager Ger gerne oplysninger til viderebringning.

Brev fra Darkhan

I Ger nr. 23 fortalte vi, at flere delegationer fra Mongoliet besøgte Danmark i løbet af sommeren 1997. For eksempel havde Frederiksborg Amt's forvaltning for Uddannelse, Erhverv og Kultur besøgt af en gruppe på 13 medlemmer, der kom som repræsentanter for Darkhan-Uul Aimag. Inden gruppen rejste hjem, lykkedes det at arrangere et møde mellem Rolf Gilberg og gruppens tolk fru Batdulam Jambadoo, der til daglig fungerer som Darkhans koordinator for samarbejde med udlandet. Efter mødet har fru Batdulam kvitteret med et brev, hvor hun blandt andet skriver:

"... Vi vendte tilbage til Mongoliet den 28. september 1997 sammen med to danske konsulenter. De har nu opholdt sig i Darkhan i to uger, så derfor har jeg haft et par uger med travlhed.

Hvis De har nogle forslag til samarbejde med Darkhan, så er vi meget interesseret i at høre om det. Det gælder også, hvis De i fremtiden får kendskab til nogen, der er interesseret enten i at investere i Mongoliet eller etablere et joint venture. ...

Venlig hilsen

Batdulam Jambadoo

Koordinator for samarbejde og forbindelse med udlandet"

Darkhan ligger i Selenge Aimag, som er den første provins i Mongoliet, man kommer til, hvis man rejser med den transsibiriske jernbane fra Moskva. Selve grænsebyen hedder Suhbaatar/Sühbaatar. Den er opkaldt efter Mongoliets frihedshelt Sukhe med tilnavnet Baatar; det vil sige "helt" (1893-1923). Byen Suhbaatar er Selengeprovinsens hovedstad.

Trods sin placering i Selenge hører Darkhan imidlertid ikke under Selenge Aimag. Den har en særlig status som autonom kommune og er derfor direkte underlagt centralregeringen i Ulaanbaatar.

Darkhan er med sine over 80.000 indbyggere ikke alene Mongoliets næststørste by. Den er også en af de yngste, idet den store nye bydel er anlagt som et samlet projekt, der blev planlagt i sovjettiden af russiske byplanlæggere og ingeniører. Tanken var, at der i området ved Selengefloden og ganske tæt ved jernbanen skulle opføres en stor industriby, der både kunne forsyne Mongoliet og Sovjets sibiriske provinser med industriprodukter.

Byggeriet startede i 1961 med støtte fra Sovjet og en del af østblokkens lande. Det foregik på en øde slette, hvor der i omegnen kunne hentes rigelige mængder af kalk, sand, ler, mergel og kul. Herfra skulle Mongoliet i første omgang forsynes med materialer til opførelse af boligblokke efter

sovjetisk standard. På længere sigt var det imidlertid tanken at gøre byen til et industrielt centrum, hvilket det valgte bynavn også fortalte. Darkhan betyder nemlig "Grovsmeden".

Gennem de følgende 30 år er der blevet anlagt en række forskellige fabrikker. Foruden byggeindustrien er der opført virksomheder, der kan forarbejde lokale produkter som skind, uld og kød. Der er desuden et kraftværk, der efter planen - foruden selve Darkhan - også skulle forsyne både Ulaanbaatar (over 200 km borte), Erdenet og Sibiriens Trans-Baikal-område med strøm.

Med en japansk støtte på 65 mio. dollars startede man i 1991 opførelsen af et gigantisk stålværk. Planen var, at det skulle producere 100.000 tons stål om året og dermed gøre Mongoliet uafhængig af stålleverancer fra udlandet. En del af råvarerne skulle komme fra genbrug af skrot, der blev samlet i hele landet. Omvæltningerne i Sovjet og de efterfølgende ændringer i selve Mongoliet har imidlertid reduceret behovet for stål. Det har ganske enkelt ikke været økonomisk muligt at opføre det antal virksomheder, der skal til for at aftage så store mængder stål.

Foruden de industrielle virksomheder har Darkhan også et forskningscenter, hvor der studeres plante- og kvægavl. Og byen har desuden en række uddannelsesinstitutioner; ikke mindst i form af tekniske skoler.

Darkhan var hurtigt med i omstillingen fra planøkonomi til markedsøkonomi. Det er en af årsagerne til, at byen i dag er meget interesseret i at skabe et samarbejde med udenlandske virksomheder.

©
Bent Gynter

Årsberetning for året 1997

Dansk Mongolsk Selskab

Bestyrelsen: Efter sidste generalforsamling (22/3-97) består bestyrelsen for Dansk Mongolsk Selskab af:

Klaus Ferdinand, Rolf Gilberg (formand), Bent Gynther (suppleant), Søren Haslund-Christensen, Jan Koed (kasserer), Gudrun Lefmann (sekretær), Bulgan Njama (suppleant) og Leif Petersen.

På en række møder har bestyrelsen varetaget selskabets interesser. Der er brugt tid på planlægning af møder, på gadebørnsprojektet og på andre aktiviteter, som selskabet har overvejet at indvolvere sig i.

Dansk Mongolsk Selskab er blevet optaget i Mellemfolkelig Samvirkes U-vejviser.

Medlemmer:

Ved årets start var der 182 medlemmer fordelt på 86♀ og 96♂, hvoraf 70% bor i hovedstadsområdet. Ved årets udgang var der 170 medlemmer. Desværre har kassereren måtte rykke en del for kontingent. Forhåbentlig sker den slags forglemmelser ikke igen. Her er medlemmerne ordnet efter køn og postnummer:

København K: 8♀ + 6♂ = 14
 København V: 2♀ + 0♂ = 2
 København Ø: 4♀ + 4♂ = 6
 København N: 2♀ + 0♂ = 2
 København S: 2♀ + 5♂ = 7
 København NV: 0♀ + 2♂ = 2
 København SV: 1♀ + 0♂ = 1
 Frederiksberg: 7♀ + 10♂ = 17
 2500-2999: 7♀ + 16♂ = 33
 Storkøbenhavn: 43♀ + 43♂ = 86

3000-3660: 9♀ + 8♂ = 17
 3760: 0♀ + 1♂ = 1
 4000-4999: 6♀ + 7♂ = 13
 5000-5999: 3♀ + 3♂ = 6

Sjælland-Fyn: 18♀ + 19♂ = 37

6000-6999: 1♀ + 5♂ = 6

7000-7999: 0♀ + 3♂ = 3

8000-8999: 4♀ + 7♂ = 11

Århus: 3♀ + 2♂ = 5

9000-9999: 4♀ + 2♂ = 6

Jylland: 12♀ + 19♂ = 31

Grønland: 0♀ + 2♂ = 2

Sverige: 0♀ + 1♂ = 1

Norge: 3♀ + 0♂ = 3

Belgien: 2♀ + 0♂ = 2

USA: 0♀ + 1♂ = 1

Kina: 0♀ + 1♂ = 1

Mongoliet: 2♀ + 1♂ = 3

Udlandet: 7♀ + 6♂ = 13

Institutioner: 3

Hans Kongelig Højhed Kronprinsen har sagt ja til at indtræde som æresmedlem, vort første, i Dansk Mongolsk Selskab.

Medlemsmøder i selskabet

Medlemsmøde 31: lørdag, 25. januar 1997, kl 15-18 i Medborgerhuset, Danasvej 30A, Frederiksberg, hvor Klaus Ferdinand holdt foredrag om "Mongoler i Afghanistan". 30 tilhørere.

Medlemsmøde 32: lørdag, 22. februar 1997, kl 15-18 i Medborgerhuset, Danasvej 30A, Frederiksberg: (1) etnografistuderende Morten Petersen holdt foredrag med lysbilleder om "Ekspedition Trans-Mongoliet"s vinterophold blandt Tsantang, de mongolske rensdyrnomader. (2) Kirsten Smådahl fra Norge holdt foredrag med lysbilleder om "Uldkursus med i bagagen". Hun fortalte om filtremstilling i Selenga Aimag. 35 tilhørere.

Medlemsmøde 33: lørdag, 22. marts 1997, kl 15-23 i Medborgerhuset, Danasvej 30A, Frederiks-

berg: (a) ordinær generalforsamling. (b) Intendent Håkan Wahlquist fra Folkens Museum i Stockholm viste film fra Sven Hedin ekspedition 1927-1928 til Indre Mongoli og Xinjiang, hvori Henning Haslund-Christensen deltog. (c) forårs festmiddag. 32 tilhørere.

Medlemsmøde 34: lørdag, 8. november 1997, kl: 14-17 i Nationalmuseet U5: Etnograf Christel Braae fortalte ledsaget af lysbilleder om sin rejse til Mongoliet august 1997, blandt andet om 7. Internationale Mongolist Kongres og Naadam i Hentii. 34 tilhørere.

Medlemsmøde 35: tirsdag, 25. november 1997, kl: 19-21 i Experimentarium, Tuborg Havnevej, Hellerup: Besøg i dinosaur udstilling: "Dinosauer, æg og unger". 36 tilhørere.

NGO-Projekt: Gadebørn

12. februar 1997 blev der indgået en samarjdsaftale mellem Dansk Mongolsk Selskab og Mongolsk Dansk Selskab (se Ger(21):24-28) om Gadebørns Projektets gennemførelse. Kort tid efter blev Bulgan og Finn ansat og udsendt. I Ulaanbaatar blev der ansat folk og købt bil (se Ger(23):18-23). Projektet har fået navnet Damost. Se i øvrigt Bulgans indlæg i dette Ger.

Besøg af mongoler:

I april havde Dansk Mongolsk Selskab besøg af vore mongolske samarbejdspartnere på Gadebørns Projektet: *Njama Tungalag* (♀) (forkvinde for Mongolsk Dansk Selskab; hovedansvarlig på den mongolske side for Gadebørns Projektets forberedelse, planlægning og gennemførelse); Dr. *Chancajlin Otgon* (♀) (sekretær for Mongolsk Dansk Selskab og

hovedansvarlig på den mongolske side for Gadebørns Projektets regnskab); *Njamdavaa* (♂) (vicedirektør for Det mongolske Børnepoliti i Ulaanbaatar); *Lhamsuren* (♀) (ansat i Ulaanbaatar Kommunes afdeling for sociale anliggender med ansvar for arbejdet med børn og kvinder); *Uranbileg* (♀) (socialarbejder i National Center for Children med ansvar for gadebørn); *Cecgee* (♀) (socialarbejder i CUTO, den eneste døgninstitution i Ulaanbaatar for gadebørn); *Dashnjam* (♂) (skoleinspektør på "Skole nr. 70", som underviser handicap-børn. "Skole nr. 70" stiller lokaler til rådighed for vort Gadebørns Projekt.

I efteråret var der mindst 3 større grupper af mongoler på besøg i Danmark. Bestyrelsen fik meget sent besked om besøgene og kunne derfor ikke nå at arrangere møder for medlemmerne. En af grupperne kom fra Darkhan (omtalt i Ger(23):2) og besøgte i september Frederiksborgs Amts forvaltning for uddannelse, erhverv og kultur.

GER: I 1997 er der udgiver 3 numre af Ger (21, 22, 23) i den traditionelle stil med nyt og gammelt om mongolerne og deres land. ☺

Rolf Gilberg, formand

Nyt monument til ære for de politisk forfulgte

Den 10. december 1997 blev et monument til minde om de mongolske ofre for den politiske undertrykkelse i 1930'erne omsider afsløret uden for Det nationalhistoriske Museum i Ulaanbaatar. Skulpturen er udført af granit og kobber og blev afsløret på otteårsdagen for Den demokratiske Bevægelse i Mongoliet. Grundstenen til mindesmærket, der er formgivet af den mongolske billedhugger L. Bold, blev lagt i juli måned 1990.

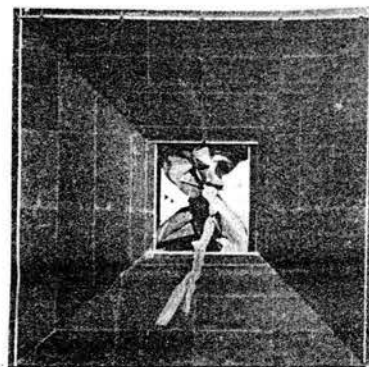
I sin tale til gæsterne ved åbningssceremonien sagde lederen af Den mongolske Rehabiliteringsfond, D. Baasanjav, at monumnet også var rejst til ære for det mongolske demokratis fortjenester:

"Dette værk vil blive opfattet af tusinder af mennesker som et symbol på lysets sejr over mørket og sandhedens sejr over uretfærdigheden. Det appellerer til vort folk om aldrig at lade glemselens mørke sænke sig over disse år", sagde hr. Baasanjav.

Skulpturen, der har kostet 24,6 millioner tugrik, fremstiller "et menneske, der midt i rummets mørke med solen foran sig sidder sammenkrøbet over sit ene ben."

Lamaer ved Dashchoilin-templet fremsatte bønner under afsløringen af mindesmærket. Mongoliets præsident, N. Bagabandi, statsminister M. Enkhsaikhan og parlamentsformand R. Gonchigdorj overværede ceremonien.

Politisk undertrykkelse plagede Mongoliet i årene efter folkets revolution i 1921. Den første sag, der er registreret, drejede sig om henrettelsen af den fremtrædende statsmand Dogsomy Bodoo i 1922. I 1924 blev den første mongolske

partileder, Solin Danzan, dræbt, og indtil 1937 var 69 personer blevet likvideret. Statsminister Genden og den militære leder Demid blev arresteret den 10. december 1937 og beskyldt for at spionere til fordel for japanerne. De døde begge i Rusland.

Næsten 30.000 personer blev politisk forfulgt mellem 1922 og 1990. Deraf blev 20.000 henrettet og 5.106 idømt fængselsstraf på livstid. Blandt de dømte var sekretæren for partiets centralkomite, J. Lhumbe, statsminister A. Amar, forfatterne D. Natsagdorj, S. Buyanhemeh, oplysningsminister Erdenebatkhaan og sundhedsminister D. Ulziibat, der blev arresteret, tortureret og dræbt.

Tusinder af lamaer blev ligeledes ofre for undertrykkelsen og mere end 700 klostre blev ødelagt. Omkring 305 fremtrædende mongolske embedsmænd blev sendt i eksil eller henrettet.

Det var russiske KGB agenter, der beordrede den daværende leder og sovjetiske marionet, H. Choibalsan, til at gennemføre de enkelte aktioner. Rehabiliteringen af de politisk forfulgte mongoler begyndte i 1950'erne. Sidste år havde i alt 20.000 fået genoprejsning. ☺

Ch. Baatarbeel

Kilde: The Mongol Messenger, nr. 51 (336), 17. dec. 1997 (Ulaanbaatar). Oversat af Jan Koed.

Dansk Mongolsk Selskab

Regnskab for perioden 1/1-1997 – 31/12-1997

	1997		1996	
RESULTATOPGØRELSE				
Indtægter				
Kontingent	17.355,78		15.645,00	
Bidrag til gadebørnsprojekt	3.650,00 ¹		-	
Rente	79,31		82,58	
Bladsalg	-		179,00	
<u>Sekretærens udlæg</u>	<u>225,00</u>	21.310,09	-	15.906,58
 Udgifter				
Porto	6.339,75		6.163,55	
Medlemsmøder	1.487,56		1.964,58	
Mongolsk delegation (gadebørn)	13.006,50		-	
Gebyr	45,00		-	
<u>Øvrige omkostninger</u>	<u>1.946,75</u>	<u>22.825,56</u>	1.282,00	<u>9.410,13</u>
Årets resultat		-1.515,47		6.496,45
 BALANCE				
1. januar 1998				
Aktiver				
Kasse		279,53		0,00
Giro		33.345,92		34.390,92
Porto		-		750,00
<u>Balance</u>		<u>33.625,45</u>		<u>35.140,92</u>
 Passiver				
Egenkapital:				
Primo	35.140,92		28.644,47	
<u>Årets resultat</u>	<u>-1.515,47</u>	<u>33.625,45</u>	6.496,45	<u>35.140,92</u>
<u>Balance</u>		<u>33.625,45</u>		<u>35.140,92</u>

Note 1: Beløbet overføres til gadebørnsprojektet primo 1998.

Udarbejdet:

12.1.1998 *Jens Koed*

INDHOLD

Dansk Mongolsk Selskab	2
Litteratur tillæg 14	2
Rolf Gilberg: Tsagaan Sar (Den hvide Måned)	3-5
Rolf Gilberg: Tigerens År	6-9
Erik Isager: De danske Nybyggere på Zobelsletten	10-15
B. Tuul: Om mongolske astrologer	16-18
Email Daily News: Latinske bogstaver til debat	18
Bent Gynther: Nyt undervisningsmateriale	19
Bulgan Njama: Nyt om Gadebørns Projektet	20-22
Ole Rønsholdt: Støtteforeningen "Gadebørn i Mongoliet"	23
REJSER til MONGOLIET	24-27
Dansk lydhistorie på internet	27
Bent Gynther: Brev fra Darkhan	28
Rolf Gilberg: Årsberetning for 1997	29-30
Ch. Baatarbeel: Nyt monument	30
Jan Koed: Regnskab for 1997	31

Møder i Dansk
Mongolsk Selskab

Medlemsmøde 37:

lørdag, 21. februar 1998, kl: 15-17 i festsalen på Nationalmuseet: Annette Erler vil tale om og give prøver på mongolsk musik. Bolette Schiøtz vil tale om og give prøver på overtonesang.

Medlemsmøde 38:

lørdag, 14. marts 1998, kl: 16-17 i Socialpædagogernes Landsforbunds kantine, Brolæggerstræde 9:

(a) ordinær generalforsamling

DAGSORDEN

- 1) Valg af dirigent.
- 2) formandens beretning om selskabets aktivitet i 1997. Beretning trykt i GER(24) feb. 1998.
- 3) Kassereren fremlægger det reviderede regnskab for 1995. Regnskabet trykt i GER(24) feb. 1998.
- 4) Fastsættelse af kontingent
Bestyrelsens forslag er uændret 100 kroner pr. kalenderår. Medlemmer i udlandet betaler ordinær kontingent plus porto.
- 5) Valg af bestyrelsesmedlemmer, som vælges for 2 år:
På valg er: Rolf Gilberg, Søren Haslund-Christensen og Jan Koed. Alle 3 er villige til genvalg.
Ikke på valg er Gudrun Lefmann, Leif Petersen og Klaus Ferdinand.
- 6) Valg af suppleanter, som vælges for 1 år. På valg er: Bent Gynther og Bulgan Njama. Begge er villige til genvalg.
- 7) Valg af revisor. Anita Garbers er på valg og villig til genvalg.

- 8) Indkomne forslag.
- 9) Status på Gadebørns Projektet.
- 10) Eventuelt

Forslag til generalforsamlingen skal være bestyrelsen i hænde senest lørdag 28. februar 1998.

(b) Kl. 17-18: "Skik følge eller land fly. Oplevelser i Gobi." Foredrag med lysbilleder ved Ann Benwell, som arbejdede i 3 år på et Unescoprojekt med uformel uddannelse af kvinder i hele Gobiområdet. An vil fortælle om oplevelser og erfaringer fra et års ophold i Sainsand, aimag-center for Dornogobi og fra rejser med fokus på takt og tone som besøgende i mongolske hjem, især hos nomader.

(c) KL. 18: Forårs festmiddag. Tilmelding til festen sker ved senest lørdag, den 7. marts at indbetale 75 kroner pr. deltager til girokonto 784-1583, Dansk Mongolsk Selskab, c/o Etnografisk Samling, Nationalmuseet, Frederiksholms Kanal 12, 1220 København K, eller ved at sende en check på beløbet til kassereren:
Jan Koed, Carl Bernhards Vej 15, sttv, 1817 Frederiksberg C.

Medlemsmøde 39:

lørdag, 18. april 1998, kl 15-17 i undervisningslokale på Nationalmuseet: Dr. Rinchen Garbold fra Mongoliet vil tale om sin jagt på fossile dinosaurer i Mongoliet.

ISSN nr 0905-9505
